

Krikščionybės kilmės paslaptys

© Gedas-Erwin Schneider

Malta, Valletta: St. Paul column
Foto - Myriam Thyes

Krikščionybės kilmės paslaptys.

Ir kas mums nepasakoma.

Visiškai kitaip, nei teologai jus moko, sako Jėzaus iš Nazareto:

*„Leikite pro ankštus vartus, nes erdvūs vartai ir
platus kelias veda pražūtin ir daug juo einančių.
Kokie ankšti vartai ir siauras kelias į gyvenimą, ir tik
nedaugelis jį randa.“¹*

---

¹ Mt. 7, 14-15;

Turinys

Puslapis

Siauras kelias	5
Platus kelias	7
Krikščionybės kilmė	17
Ką skelbė Paulius?	25
Paulius ir Evangelija	33
Kas nutiko po to... ..	39
Bažnyčią „pagal Paulių“ atstovaujant	43
Epilogas	49
Santraupa	51
	39
Priedai	
Paulius skelbė savo paties išsigalvotas teorijas	53
Sinoptinių Evangelijų šaltinis	55
Pirmoji rašytinė mūsų epochos knyga	61
Apie Evangelijų pradžia	69
Markaus Evangelijos pradžia	71
Kas pasmerkė Jėzų?	75
Exposé	79
Apie autorių	81
Impressum	82

Siauras kelias

Tuo metu, kai Jonas Krikštytojas pradėjo krikštyti prie Jordano upės nuodėmių atleidimui, kaip žinome, dar nebuvo jokių krikščionių, nebuvo jokios krikščionybės ir savaime suprantama, nebuvo jokio Antikristo. Kokį svarbų vaidmenį krikščionybės istorijoje atlieka Kristus bei Antikristo sąvokos, matysime vėliau. Dabar mums svarbu vien tai, kad tada, kai Jonas krikštijo penkioliktais Tiberijus viešpatavimo metais, krikščionybės ar jos užuomazgų natūraliai dar nebuvo. O pats krikštas tikrai nebuvo krikščionybės pradžia.

Kadangi ciesoriaus Tiberijus valdė tarp 14. ir 37. m. e. metų, vadinasi Jonas krikštijo apie 29. m. e. metus, penkioliktais Tiberijus viešpatavimo metais. Taip, kaip Evangelijoje parašyta: „Anomis dienomis pasirodė Jonas Krikštytojas. Jis skelbė Judėjos dykumoje: ‚Atsiverskite, nes prisiartino dangaus karalystė‘. | Penkioliktais ciesoriaus Tiberijaus viešpatavimo metais, Poncijui Pilotui valdant Judėją, Erodiui esant Galilėjos tetrarchu, jo broliui Pilypui - Iturėjos bei Trachonitidės krašto tetrarchu, Lisaniui - Abilėnės tetrarchu, prie vyriausiųjų kunigų Ano ir Kajafo, pasigirdo Viešpaties žodis Zacharijo sūnui Jonui dykumoje. | Taip pasirodė dykumoje Jonas. Jis krikštijo ir skelbė atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti.“²

Tuo nuodėmių atleidimo krikštu Jonas paskelbė naują laikmetį, nuodėmių atleidimo laikmetį ir suformavo (naują) atlaidaus Dievo suvokimą, kuris iki tol buvo suprantamas vien per įstatymą, teismą ir bausmę. Aišku, Jono krikštas neskleidė minties, lyg egzistuotų du skirtingi dievai, kur vienas atlaidus, o kitas piktas. Kaip tai darė Irenėjus iš Liono³ ir jo pasekėjai. Nuo pat Jono paskelbto nuodėmių atleidimo laikmečio pradžios apie „dvigubą dievą“, kaip rašo Irenėjus, nebuvo jokios užuominos ir jokios

---

² Mt. 3, 1-2; Lk. 3, 1-2; Mk. 1, 4-5

³ Ireniejus iš Liono (g. apie 135. † 200.), yra vienas svarbiausių krikščionių bažnyčios doktrinos kūrėjų.

kalbos. Nors Irenėjus ir jo pasekėjai tvirtino atvirkuščiai. Aršus Pauliaus garbintojas Irenėjus, jo paties išrastu „dvigubu dievu“ ir Antikristu, reiškė neapykantą savo priešininkams.

O Jonas Krikštytojas skelbė, kad tikrasis naujojo laikmečio, to nuodėmių atleidimo laikmečio atstovas yra Jėzus (iš Nazareto). Ir tikrai, visas Jėzaus mokymas kalba apie Dievo atlaidumą, bei apie tas sąlygas, kuriomis kiekvienas nusidėjėlis gali rasti Dievo malonę. Pagal Jėzaus mokymą, Dievas turi būti suvokiamas per atlaidimą ir meilę, kaip nepelnyta malonė.

Jėzus mokymas parodė esminį skirtumą tarp atleidžiančio Dievo suvokimo, ir Dievo kuris iki tol buvo suvokiamas vien per įstatymą, teismą ir bausmę, - be jokio atleidimo. Jėzaus mokymas formuoja principą: „Ne žmogus turi tarnauti įstatymui, bet įstatymas tarnauja (turi tarnauti) žmogui“. Tai yra Jėzaus paskelbto Naujojo Testamento esmė. Ir savaime suprantama, ne visi buvo tuo patenkinti.

Platus kelias

Arba nuo Sauliaus iki Pauliaus...

Fariziejai manė priešingai, nei mokė Jėzus, kad jie taps teisuoliais, jei kiekviename žingsnyje ar žingsnelyje griežtai ir paraidžiui laikysis įstatymų. Bet tuo pačiu, tam, kad nereiktų taip griežtai laikytis įstatymų, kaip jie iš kitų reikalavo, fariziejai ir kiti tariami teisuoliai manė, kad galima per „prekybinį sandorį“ su Dievu, per kokią tai auką, derantis dėl aukos dydžio kaip turguje, atpirkti savas nuodėmes. Ir tariamai tada jie stotų prieš Dievą, kaip tikri teisuoliai.

Trumpai tariant, tie fariziejai ir kiti tariami teisuoliai tiesiog siekė apmulkinti Dievą. Kartais jiems pakakdavo nunešti ant altoriaus kokį paukštelį, o kartais net aviną, ir tariamai taip, iš savo nuodėmių išsivaduoti. Suprantama, tikrumoje tie tariami teisuoliai nė nemanė nuo savo nuodėmių nusigręžti. Vietoj to, jie aukojo viską aplink save, jau vien maloniai patylėjęs apie tai, kad kitaip mąstančius jie tiesiog užmušdavo akmenimis.

Tokie pamokymai, kaip Jėzus mokė: „Eikite ir pasimokykite, ką reiškia žodžiai: ‚Aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos‘⁴, tiems tariamiems teisuoliams ir ypatingai fariziejams, buvo kaip rakštis akyje.

Taigi, tie tariami teisuoliai ir ypatingai fariziejai, persekiojo Jėzų kiekviename žingsnyje, kol pagaliau jie Jėzų nukryžiavo. Sakoma, kad Poncijus Pilotas tai padarė. Bet taip gali sakyti vien tas, kuris dar niekada neskaitė Evangelijų. Visos kanonizuotos Evangelijos detalai aprašo, kodėl Poncijus Pilotas aukštųjų kunigų sukurstytą susidorojimą su Jėzumi nepajėgė sustabdyti⁵. Bet ir po to, kai Jėzus buvo nužudytas, tie tariami teisuoliai ir ypatingai fariziejai, nerado sau ramybės. Jie persekiojo visus Jėzaus pasekėjus ir žudė juos. Lygiai taip, kaip pats aršiausias Jėzaus persekiotojas Saulius.

---

⁴ Mt. 9, 13;

⁵ Plačiau apie tai galite paskaityti priede, „Kas pasmerkė Jėzų?“

Krikščionybės įkūrėjas, karingai nusiteikęs aršus diasporos žydas Saulius iš Tarso, kaip jis save vadino, aršiausias fariziejus iš fariziejų,⁶ atvyko į Jeruzalę apie 30. m. e. metus. Netrukus ir Jėzus Jeruzalėje skelbė savo mokymą, kur už tai buvo nukryžiuotas. Po Jėzaus nukryžiuavimo apie 31. m. e. metus, iš žydų pusės kilo didžiulis Jėzaus pasekėjų persekiojimas, O po Stepono nužudymo apie 33. m. e. metus, Jėzaus pasekėjų persekiojimui vienareikšmiškai ėmė vadovavo Saulius.

Apie tai pasakoja Apaštalų darbų knyga: „Dievobaimingi vyrai palaidojo Steponą... (...) O Saulius stengėsi išnaikinti bendruomenę, naršydamas po namus, suiminėdamas vyrus ir moteris ir siųsdamas juos į kalėjimą.“

„Tuo tarpu išblaškytieji, keliaudami skelbė džiaugsmingą naujieną. Taipogi Pilypas nukeliavęs į Samarijos miestą, skelbė gyventojams Mesiją.“ Jam į pagalbą atvyko apaštalai Petras ir Jonas. Tokiu būdu jau apie 33. m. e. metus, Jėzaus mokymas buvo skelbiamas ir stabmeldžiams, tokiems kaip Simonas ir jo aplinka Samarijos mieste.⁷ Ši žinutė paneigia populistinę nuomonę, kad Saulius buvo pirmasis stabmeldžių apaštalas.

O tuo metu, kai Pilypas skelbė Mesijo mokymą Samarijoje, tuoj po Stepono nužudymo, neapykanta persipildęs Saulius kreipėsi į vyriausiąjį kunigą ir išsiprašė raštus Damasko sinagogoms, kad ir ten galėtų persekioti Jėzaus pasekėjus. Įdomu tai, kad pasiteisinimo kalboje prieš karalių Agripą, kalbėdamas apie aukštųjų kunigų įgaliojimus, Paulius sako netiesą: „...gavęs iš aukštųjų kunigų įgaliojimus, daugybę šventųjų uždariau į kalėjimus, o kai jie buvo žudomi, pritardavau.“⁸ Tikrumoje Saulius jau Stepono nužudyme dalyvavo be jokių aukštųjų kunigų įgaliojimų. Ir vien prieš vykstant į Damaską, jis užsitikrino aukštųjų kunigų parama. Toks „subtilus“ melas rodo, kad ne aukštųjų kunigų pavedimu, kaip Paulius nori pateikti karaliui

---

⁶ Phl. 3, 5;

⁷ Apd. 8, 2-40;

⁸ Apd. 26, 10;

Agripui, bet grynai savo iniciatyva jis persekiojo ir žudė Jėzaus pasekėjus.

Lygiai taip, siekdamas nuslėpti savo aršumą, persekiojant Jėzaus mokymą, 14 metų po Jėzaus nužudymo, Saulius net išsigynė savo tikro vardo ir pasivadino Pauliumi. Nudienos krikščionys sako, kad tai Sauliaus krikšto vardas. Bet jei tai būtų Sauliaus krikšto vardas, jis būtų pasivadinęs Pauliumi dar 35. m. e. metais, kai tariamai buvo pakrikštytas. Deja, iš Apaštalų darbų knygos seka⁹, kad tik po susitikimo su Kipro prokonsulu Sergijumi Pauliumi apie 44. m. e. metus, ir Saulius pasivadino Pauliumi. Taigi ir šiame darbe bus vartojami abu vardai, kiek įmanoma sekant chronologiją. Bet citatose bus vartojamas tas vardas, kuris įrašytas citatoje.

O pakeliui į Damaską, vos porą metų po Jėzaus nužudymo, apie 35. m. e. metus, aršusis Saulius pakeitė savo veikimo būdus ir net pasivadino tariamu šventuoju. Ta proga Saulius paskelbė gražiai skambančią pasakėlę apie tariamą regėjimą prie Damasko. Visai įmanoma, kad Sauliui prireikė tos pasakėlės po Stepono nužudymo, prisiminus savo mokytojo Gamalielio pamokymus, kurie kiek prašviežino jo mintis, kovojant prieš Jėzaus pasekėjus.¹⁰ O keletą metų vėliau, tos pačios pasakėlės pagrindu, tada jau Paulius, jis pats save paskelbė net apaštalu!¹¹ Nors nei Saulius, nei vėliau Paulius, jokių mums žinomų būdų niekada nebuvo pašauktas Jėzaus Nazariečio apaštalu.

Apaštalais mes norime vadinti Jėzaus Nazariečio asmeniškai paskirtus mokinius ir jų pasekėjus. Tokių, asmeniškai paskirtų Jėzaus mokinių Evangelijos įvardina virš aštuonių dešimčių. Kodėl tokio aršaus fariziejaus iš fariziejų, kaip Saulius pats save vadina, Jėzus nepasirinko savo mokiniu, sekant Evangelijas yra visiškai aišku. Nes būtent fariziejai buvo aršiausi Jėzaus priešai.

---

⁹ Apd. 13, 6-9;

¹⁰ Apd. 5, 34-39; 22, 3;

¹¹ 1. Kor. 9, 1;

Ir jau vien chronologiškai nei Saulius, nei vėliau Paulius neturėjo jokios galimybės tapti Jėzaus Nazariečio apaštalu.

Krikščionys rimtai klysta, kai mano, kad prie Damasko buvo Saulius pašauktas Jėzaus apaštalu. Tos tariamos vizijos metu, kaip Saulius vėliau, tada jau Paulius, pasakojo Lukui, Sauliui tariamai buvo liepta: „Kelkis, eik į miestą, ten bus tau pasakyta, ką turi daryti.“¹² Bet Saulius, arba tuojau pamiršo kas jam buvo liepta, arba kai vėliau diktavo laišką galatams tiesiog pamiršo tai, ką jis apie tą viziją buvo pasakojęs Lukui ankščiau.

Laiške galatams, kuris parašytas apie 56. m. e. metus, tą pasakėlę, apie tariamą viziją prie Damasko, Saulius, tada jau Paulius, atpasakoja visiškai kitaip: „...neskubėjau tartis su kūnu ir krauju ir nenuvykau į Jeruzalę pas anksčiau už mane pašauktus apaštalus, bet iškeliavau į Arabiją ir vėl grįžau į Damaską.“¹³ Taigi, kaip teigia Paulius, jis tariamai sekė vizijos nurodymais. Bet kadangi, tariamos vizijos metu Saulius buvo tariamai apakintas, „nesitardamas nei su kūnu nei su krauju“, tariamai aklas Saulius nežinia kodėl skubiai nuraitojo į Arabiją, bet ne į Damaską, kaip „vizija“ liepė. Ir tik vėliau jis pakluso tariamos vizijos nurodymui eiti į miestą.

Tokie atpasakojimų skirtumai, gali atrodyti tikrai juokingi ir juos būtų galima pilnai ignoruoti, jei tos visiškai skirtingos versijos Naujajame Testamente, nesiektų aprašyti tokį svarbų, tariamai šventą, atsivertimą. Apaštalų darbų knygoje, trijuose epizoduose Lukas sąžiningai atpasakoja tai, ką jis iš Paulius išgirdo apie 35. m. e. metų tariamą viziją prie Damasko. Jis atpasakoja tai, ką jam pasakojo Paulius kiek vėliau, kai apie 50. m. e. metus jis pasikvietė Luką raštvedžiu. Taigi, Lukas nebuvo aprašomos vizijos liudininkas ir atpasakoja vien tai, ką jam pasakojo Paulius. Viskas, viskas tikrai viskas, ką mes žinome apie Paulių, tai mes žinome vien iš Pauliaus pasakojimų ir jo paties pasigyrimų. O tiems nenumaldomiems pasigyrimams, kuriuos užrašė Lukas ir

¹² Apd. 9, 6;

¹³ Gal. 1, 16-17;

kiti raštvedžiai, pagal Pauliaus pasakojimus, liudininkų tiesiog nėra!

Apaštalų darbų knygoje, kalbant apie 35. m. e. metus, randame glaustą Pauliaus pasakojimą, kas gi ten nutiko.¹⁴ Kalbant apie 58. m. e. metų įvykius ta pati pasakėlė jau pateikta iš esmės papildyta ir kiek kitaip.¹⁵ O apie 60. m. e. metus, tą pačią pasakėlę karaliui Agripui pateikė Paulius jau kaip rimtą teologinį pašaukimą. Čia¹⁶ apie Damasko pasakėlę Paulius kalba kaip tikras Chameleonas, kuris kaskart ir vis kitaip paseka tą pasakėlę, papildydamas naujais išvedžiojimais ar tiesiog meluodamas, kaip jau sakyta, ir taip pritaiko savo pasakėlę konkrečiam klausytojui!

Euzebijus iš Cezarijos apie 305. m. e. metus pradėjo rašyti bažnyčios istoriją ir pirmas aštuonias knygas išleido apie 311. m. e. metus. O dešimtą bažnyčios istorijos knygą užbaigė apie 323. m. e. metus. Reikia pripažinti, kad daug Euzebijus pasakojimų yra legendinio pobūdžio, nors dažnai jie turi tikrovišką pagrindą. Bet tose vietose, kur Euzebijus chronologiškai atpasakoja istorinius įvykius, netenka abejoti jo perteiktų žinučių tikrumu.

Antroje bažnyčios istorijos knygoje randame įdomų, legendinį pasakojimą apie sukčių ir apaštalą Petrą, kur tas sukčius, taip kaip ir Paulius buvo apakintas: „Po to, kai minėtas apsišaukėlis Judėjoje buvo apaštalo Petro išaiškintas kaip piktadarys, jis netrukus pabėgo ir savo dvasioje dieviškos, nuostabios šviesos apakintas, (pabraukta autoriaus), leidosi per jūrą“¹⁷. Šiame pasakojime minimas apsišaukėlis buvo apakintas lygiai taip pat, kaip ir Saulius! Tik tas piktadarys per tai tikrai netapo apaštalu. Labai panašu, kad Paulius kalbėdamas apie tariamą viziją prie Damasko, atpasakoja legendinį pasakojimą apie apaštalo Petro sutramdytą sukčių, ir tą pasakojimą pritaiko sau.

---

¹⁴ Apd. 9, 3-9;

¹⁵ Apd. 22, 6-11;

¹⁶ Apd. 26, 12-18;

¹⁷ Euzebijus „Historia Ecclesiastica“ II 14;

Net jei patikėsime, kad Saulius tikrai buvo kokios tai šviesos apakintas, jis, kaip ir minėtas piktadarys, per tai tikrai netapo apaštalau. Sekant paties Sauliaus pasakojimą, jam buvo vien liepta nustoti persekioti Jėzaus pasekėjus. Ir jei Saulius net matė kokią tai šviesą, kas mažai tikėtina, Jėzaus jis tikrai nematė. Nors Saulius, tada jau Paulius, teigia priešingai. Be to, tūkstančiai žmonių anuomet matė Jėzų, bet apaštalais per tai jie netapo, kaip teigia Paulius apie save. Saulius matė Jėzų nebent tada, kai stovėjo po kryžiumi ir tyčiojosi iš Jėzaus.

Prie Damasko neįvyko joks stebuklas. Galima tikėti stebuklais, bet nereikia tikėti melagiais! Nes Saulius (taip pat ir Paulius), kaip jis apie save teigė, buvo ir liko fariziejus iš fariziejų iki savo gyvenimo pabaigos. Pavyzdžiui, kai žydai prieš vietininką Feliksą apie 60. m. e. metus apkaltino Paulių esant Nazariečių sektos vadeiva, kuris norėjo išniekinti šventyklą, Paulius išsigynė esąs nazarietis, trumpai ir aiškiai: „Jie negali įrodyti to, kuo dabar mane kaltina“.¹⁸ Šį kartą Paulius tikrai nemelavo, nes jis tikrai niekada nebuvo nazarietis, nesekė Jėzaus Nazariečio mokymu ir tikrai nebuvo Nazariečių sektos vadeiva. Todėl vietininkui Feliksui jis ramiai patvirtino esąs ištikimas fariziejus, kuris seka įstatymu ir kaip visi fariziejai tiki mirusiųjų prisikėlimu. Ir visur, kur tik Paulius apie tai šneka, jis niekur nesako „aš buvau fariziejus“. Jis sako aiškiai ir vienareikšmiškai: „aš esu fariziejus“. Ir dar daugiau, jis sako: „aš esu fariziejus iš fariziejų“. Paulius save vadina vienu aršiausių fariziejų!

Praėjus trims metams po tariamo atsivertimo prie Damasko, Saulius pagaliau drįso apie 39. m. e. metus pasirodyti Jeruzalėje. Bet dabar jau kaip tariamas Jėzaus mokymo skelbėjas. Ir kaip Paulius teigia laiške galatams vėliau, jis norėjo Jeruzalėje aplankyti apaštalą Petrą ir kuo daugiau sužinoti apie Jėzų. Ką jis ir sako: „... kad kartais nebėgčiau ar nebūčiau bėgęs veltui.“¹⁹ Kadangi vienintelis žinių šaltinis apie Jėzaus mokymą buvo ir yra

¹⁸ Apd. 24, 5-15;

¹⁹ Gal. 1, 18-19; 2, 2;

Evangelija, vadinasi ir apie turimo Evangelijos egzemplioriaus patikimumą, Paulius taip pat neturėjo jokio supratimo. Tuo Paulius pats patvirtina, kad 39. m. e. metais ir apie 49. m. e. metus, kai jis vyko į Jeruzalę derėtis dėl skelbimo teritorijos, „naujas misionierius“ apie tikrą Jėzaus mokymą neturėjo jokio supratimo.

Taigi matome, kad tariamoji vizija prie Damasko, apie Jėzų Nazarietį ir Jo mokymą, nedavė ir negalėjo duoti jokių žinių. Jei taip paprastai, kaip teigia pats Pauliaus ir jo šalininkai, tariamos vizijos ar tariamų apreiškimų būdu buvo galima perduoti visą Jėzaus Nazariečio mokymą kokiam tai fariziejui Sauliui, lieka visiškai nesuprantama, kam išvis reikėjo Jėzui eiti į pasaulį, kviestis mokinius, skirti jiems Testamentą ir būti nukryžiuotam!

Suprantama, Jeruzalėje tokį aršų Jėzaus mokinių persekioją kaip Saulius, tuojau visi atpažino ir niekas nenorėjo turėti su juo reikalų. Vien Barnabas sutiko tarpininkauti Sauliui. Kaip Saulius savo tikslams laimėjo Barnabą, greičiausiai liks amžinai paslapyje. Nors ir šis įvykis, danguje nėra paslaptis. O Barnabas, nuvedė Saulių net pas Petrą. Taigi, kaip įpratęs, aršusis Saulius ir čia pasiekė savo tikslą. Užuoat prašinėjęs aukštųjų kunigų raštų Jėzaus pasekėjus persekioti ir žudyti, Saulius įsibrovė tiesiai į patį Jėzaus pasekėjų centrą. O kiek vėliau, per sukeltą rimtą barnį, Saulius atsikratė ir Barnabo.²⁰

Tikrus Sauliaus tikslus ir apaštalas Petras perprato per vėlai. Pasekmėje, gana greitai apaštalas Petras nebegalėjo apsiginti nuo pažeminimų ir prieš save, kuriuos Paulius išdėstė laiške galatams.²¹ Jau vien laiško galatams paskelbimu, Paulius leidžia sau stulbinantį akiplėšiškumą, o jo priešiškus ir net nepakantumus apaštalui Petrai, laiške galatams tiesiog akivaizdus! Tuo pačiu Paulius užsipuola ir žemina ne vien apaštalą Petrą, bet lygiai taip žemina ir niekina kitų apaštalų autoritetą: „O iš įžymesniųjų asmenų pusės, kokie jie buvo

---

²⁰ Apd. 15, 39;

²¹ Gal. 2, 11-14;

kadaise...²², sako Paulius. Lyg apie 56. m. e. metus, kai buvo padiktuotas laiškas galatams, tie „įžymesnieji asmenys“, jau būtų visiškai nieko nebeverti. Kas rodo, jog tikrųjų Jėzaus apaštalų įtaka Pauliaus aplinkoje, tuo metu jau buvo visiškai nereikšminga. Nes anot Pauliaus tikrieji Jėzus apaštalai buvo ko tai verti vien kadaise. Pauliaus įžūlumas pasiekia viršūnę, kai jis savo pamokymais aiškina geriau už apaštalą Petrą žinąs Evangeliją, kurią apaštalas Petras su savo palydovais pats padiktavo ir evangelisto Markaus²³ pagalba paskelbė.

Kaip krikščionys teisina paties Pauliaus dokumentuotus Jėzaus apaštalų ir kitų Jėzaus pasekėjų žeminimus, ir kokias pasakėles tų Pauliaus teiginių vietoj tekstų vertimuose nudienos krikščionys išsigalvoja, yra visiškai nesvarbu. Pauliaus išsakyti apaštalų žeminimai ir pasityčiojimai, lieka tuo, kuo jie yra, nepriklausomai nuo to, kaip kas gindamas Paulių, savo melo ratą sukioja.

Tuo pačiu metu, kai jis niekino tikruosius Jėzaus apaštalus, klasingai išgudratų klausimų pagalba, Paulius pats save paskelbė apaštalu: „Ar aš ne apaštalas? Argi nesu regėjęs mūsų viešpaties Jėzaus?“²⁴

Patys klausimai savyje yra vien ciniškas ir akivaizdus melas. Nes klausimo prasme Paulius nebuvo ir nėra Jėzaus apaštalas! Ir kaip sakyta, jis niekada Jėzaus nematė. Tikrumoje Saulius matė Jėzų nebent tada, kai tyčiojosi iš Jėzaus po kryžiumi. Taigi, būti pašauktu Jėzaus apaštalu nei Saulius, nei Paulius jokios progos, nei tariamos vizijos dėka, nei vien chronologiškai, tikrai neturėjo.

Taigi, net ir menkas melas, yra vien melas. O Paulius, meluoja visiškai sąmoningai, ką jis pats sako. Jis net mano, kad tuo pasitarnauja Dievo tiesai: „Bet jei Dievo tiesa per mano

---

²² Gal. 2, 6;

²³ Lietuvoje evangelistas Markus vadinamas Morkumi, lyg evangelistas Markus būtų buvęs koks morkų augintojas. Deja tai labai negražus Markaus vardo iškraipymas. Mes gi kai kalbame apie ciesorių Markų Aurelijų, nesakome „Morkus“ Aurelijus. Kodėl reikia evangelisto Markaus vardą iškraipyti ir vadinti jį Morkumi, yra tikrai nesuprantama.

²⁴ 1. Kor. 9, 1;

melagystę tik skaidriau nušvito jo garbei, tai kam dar teisti mane, kaip nusidėjėlį?“²⁵, sako Paulius.

Deja, net pats menkiausias melas yra nuodėmė, ir taip, joks melas negali pasitarnauti Dievo tiesai. Nes tiesa yra virš bet kurio melo. Kadangi vien tiesa aprašo bet kurį melą. Ir jei kas pastoviai meluoja, taip kaip Paulius, kodėl reikėtų manyti, kad jis išvis kada nors sako tiesą?

Trumpai tariant, tai ko Saulius nepajėgė sunaikinti kardu, vėliau pasivadinęs Pauliumi ėmėsi naikinti klastos ir įžūlaus melo pagalba. Paulius skelbė iš savo bendrojo išsilavinimo į krūvą sugrūstą „fariziejų mokymą stabmeldžiams“, stabmeldžiams kurie apie tai nieko neišmanė, pabrėždamas savo tikėjimą mirusiųjų prisikėlimu. Taip jis sudėjo pamatus krikščionybei. Ir kaip matome, kuo įžūlesnis melas, tuo lengviau minios juo patiki.

---

²⁵ Rom. 3, 7;

Krikščionybės kilmė

Praėjus dešimčiai metų po Jono krikšto prie Jordano, aršiausias Jėzaus pasekėjų persekiotojas Saulius, dabar jau skelbdamas save „šventuoju“, apie 39. m. e. metus apsilankė Jeruzalėje ir pasiekė pirmuosius susitarimus su apaštalu Petru.²⁶ Bet tuomet vis dar nebuvo jokios krikščionybės. Saulius anuomet net neužsimindavo ir nekalbėjo apie kokį tai Kristų, tada dar nebuvo jokio Antikristo, nebuvo ir jokių krikščionių. Ir Jėzus iš Nazareto niekada nesivadino Kristumi, niekada neskelbė krikščionybės ir savaime suprantama, niekada nebuvo krikščionis.

Ir po susitikimo su apaštalu Petru apie Jėzaus mokymą Saulius menkai ką išmanė. Nebent per dvi savaites, graikiškai šnekančių žydų, helenistų vaikomas po Jeruzalę, Saulius apie Jėzaus mokymą iš apaštalo Petro sužinojo daugiau, nei pats apaštalas Petras apie Jėzaus mokymą sužinojo iš Jėzaus, bendraudamas su Jėzumi asmeniškai kasdien, mažiausiai metus. Taigi, taip pat ir Sauliaus mokiniai apie Jėzaus mokymą vargu ar ką išmanė. Nes jie, kaip ir pats Saulius, neturėjo nieko bendro su Jėzaus Nazariečio pasekėjais.

Bet mus dabar domina vien tai, kaip atsirado krikščionybė. Sekant Apaštalų darbų knygą, tik apie 41. m. e. metus, dvyliką metų po Jono krikšto, „Antiochijoje pirmą kartą imta vadinti mokinius krikščionimis“.²⁷ Čia minimi vien Sauliaus mokiniai. Vargu ar šiaip sau liaudis Sauliaus mokinius ėmė pravardžiuoti krikščionimis. Kaip Paulius pats patvirtina daugelį kartų, kur tik jis pasirodydavo su savo mokiniais, visur kildavo sąmyšiai ir triukšmas. O Sauliaus mokiniai ir pats Saulius, neturėjo nieko bendro su Jeruzalės bendruomene. Tas žodis "christianous" (krikščionys) graikų kalboje reiškia: "toks kaip Kristus", "panašus į Kristų". Taigi, kaip tik dėl sąmyšių, o ne dėl šventumo liaudis pasityčiodama Saulių ir jo pasekėjus pavadino krikščionimis –

---

²⁶ Apd. 9, 30-31;

²⁷ Apd. 11, 26;

panašiais į Kristų. Lygiai taip, kaip liaudis anuomet vadino tuos, kurie sekė maištininku Kristumi ir kėlė sąmyšius net Romoje.

Romėnų istorikas Sventonius²⁸, apie tą Kristų ir jo pasekėjus užrašė tokį sakinį: (Klaudijus) „Žydus kurstomus Chrestaus nuolat kelti sąmyšius Romoje išvarė.“²⁹ Sventonius savo darbe „Vita Claudii“ rėmėsi 49. m. e. metų „žydų dekretu“. Šis liudijimas yra tikrai patikimas, nes kalbama ne apie krikščionis, o apie ciesorių Klaudijų. Krikščionys čia minimi vien prabėgomis, paeiliui vardinant ir kitus Klaudijaus nuopelnus.

Akivaizdu, kad anuomet Kristus kaip maištininkas bei triukšmadarys buvo plačiai žinomas. Sventonius sako vienareikšmiškai, kad Klaudijus iš Romos išvarė žydus kurstomus konkretaus asmens, "kurstomus Chrestaus"... Tas „Chrestus“ apie kurį kalba Sventonius, tai „Christos“ (Kristus), perteikus graikiškus garsus į šnekamąją lotynų kalbą. Tai tas pats lietuviškasis Kristus, kuriam meldžiasi Lietuvos krikščionys.

Apie tą patį Chrestų pasakoja ir žymus antikos istorikas Tacitas³⁰, nors nudienos krikščionių istorikai Tacito įvardintą „Chrestų“ laiko rimta klaida. Taip reiškiasi krikščionių siekimas savanaudiškai įtakoti istorinius šaltinius. Todėl krikščionys manipuliuoja faktus ir net perrašė Tacito šaltinius, vietoje Chrestus įrašydami Christos. Nors originaliuose Tacito rankraščiuose vietoje Christus ir Christiani randame Chrestus ir Chrestiani.

Tacitas painioja Chrestų su Jėzumi iš Nazareto, kadangi jis pasakoja apie Chrestianius (krikščionis), kurie anuomet Romoje sekė Paulių. Jis sako: „Jų vardo pradininkas Chrestus Tiberijui valdant buvo prokuratoriaus Poncijaus Piloto nužudytas.“ Apie nukryžiovimą Tacitas čia nekalba. Bet nurodo, kad: „pražūtingas prietaras buvo trumpą akimirką sustabdytas, tada įsiplieskė vėl, ne tik Judėjoje, negalios kilmės tėvynėje, bet net sostinėje, kur

²⁸ Gyveno tarp 70. ir 150. m. e. metų.

²⁹ „Vita Claudii“ 25, 4: „Iudaeos impulsore Chresto assidue tumultuantis Roma expulit.“

³⁰ Gyveno tarp 58. ir 120. m. e. metų.

per brutalumą ir skandalus centre tapo populiarūs.“ O tai, pilnai atitinka Pauliaus šalininkų laikyseną. Jeruzalė iš vis nepaminėta, o Judėja čia paminėta kaip „negalios“ kilmės šalis. Tai leidžia klaidinančiai interpretuoti ir painioti Kristų su Jėzumi iš Nazareto.

Bet mėginti teigti, kad prisikėlęs Jėzus Nazaretis apie 41. m. e. metus buvo žinomas Antiochijoje kaip triukšmadarys arba dvidešimt metų po nukryžiuavimo, apie 50. metus, pasivadinęs kokiu tai Kristumi Romoje ėmė kelti sąmyšius – yra visiškai absurdas! Tai prilygtų teiginiui, kad Jėzus Nazaretis buvo nukryžiuotas 31. metais, nes koks tai Kristus 50. metais kėlė sąmyšius Romoje o jo pasekėjai 64. metais padegė Romą!

Tas faktas, kad apie 41. m. e. metus Sauliaus pasekėjai buvo pavadinti „panašias į Kristų“, sako vien tai, kad tas maištininkas ir triukšmadarys Kristus su savo sėbrais jau tada tikrai buvo gerai žinomas ir Antiochijos visuomenei. Todėl liaudis Antiochijoje ir Sauliaus pasekėjus ėmė pravardžiuoti krikščionimis. Taip, visi Sauliaus pasekėjai, visiškai sąmoningai, gana greitai liaudyje buvo vadinami krikščionimis („tokie kaip Kristus“), nors sekė jie Saulių o ne tą triukšmadarį Kristų. Čia dar kartą yra būtina pabrėžti, kad tas Kristaus vardas niekada neturėjo ir iki šiol neturi nieko bendro su Jėzumi iš Nazareto.

Pirmame laiške korintiečiams, paskelbtame apie 57. m. e. metus, pasakodamas apie savo jausmus 50. m. e. metų pavasarį Korinte, Paulius taip pat kalba apie du asmenis.³¹ Paulius kalba apie tai, kad tada Korinte jis negalėjo apsispręsti dėl Kristaus ir dėl to nukryžiuotojo. Dar daugiau, jau tada Paulius sutiko Korinte Kristaus pasekėjus, ciesoriaus Klaudijus iš Romos išvartų žydų porą.³² Bet čia neįmanoma rasti jokio bendrumo tarp minimos šeimos ir Jėzaus pasekėjų. Nes Paulius apsisusto iš Romos išvartoto Akvilo šeimoje ne dėl bendro tikėjimo, bet vien todėl, kad mokėjo bendrą amatą. Lukas aprašydamas šį epizodą, jokių būdu nebūtų nutylėjęs tokį svarbų bendrumą, bendrumą su

---

³¹ 1. Kor. 2, 2 Šitas sakinytis tradiciškai verčiamas klaidinančiai...

³² Apd. 18, 1-3;

Jėzaus pasekėjais, kurį tariamai norėjo atstovauti ir Saulius. Toks bendrumas Sauliaus populizmui būtų buvęs neįkainojama dovana.

Luko liudijimas dar kartą pabrėžtinai parodo, jog iš Romos išvaryti žydai, nors ir buvo maištininko Kristaus pasekėjai (krikščionys), tie krikščionys neturėjo nieko bendro su Jėzumi iš Nazareto, nieko bendro neturėjo ir su Pauliumi. Matomai, Saulius apie 41. m. e. metus, kaip ir 50. m. e. metais Korinte, tiesiog painiojo sąmyšius kėlusį Kristų su Jėzumi iš Nazareto. Tad, kai Paulius 50. m. e. metų pavasarį pirmą kartą atvyko į Korintą, ir apie 57. m. e. metus, kai diktavo laišką korintiečiams, jis vis dar mąstė apie du asmenis. Nes nei Saulius, nei vėliau Paulius, tikrai neturėjo jokio supratimo, kas buvo Jėzus, ką Jėzus skelbė, ko Jėzus mokė.

Ir visiškai ne nuostabu, jei tas sąmyšius kėlęs Kristus tada, taip pat buvo žinomas Jėzaus vardu. Lygiai taip, kaip anuomet buvo vadinamas garsus nusikaltėlis, Jėzus Barabas.³³ Labai įdomu yra tai, kad kodeksas „Sinaiticus“ tą sakinį, kur minimas Jėzus Barabas, falsifikuoja tekste paliekant vien Barabą. O išmetus Jėzaus vardą greičiausiai mėginta „nuslėpti“, kad žinomas nusikaltėlis Barabas, buvo vardu Jėzus. Nors daugybė kitų pirminių šaltinių (kodeksų), nusikaltėlį Barabą vadina Jėzaus vardu. Taigi visiškai ne nuostabu ir pilnai įmanoma, kad Paulius per nesusipratimą anuomet siautusį kolkį tai Kristų Jėzų laikė Jėzumi iš Nazareto, nes tikrumoje apie Jėzų iš Nazareto nieko neišmanė. Na, o vėliau nebegalėjo, ir greičiau net nebenorėjo, tą nesusipratimą ištaisyti.

Bet tada, jei imsime sielų nemirtingumo prielaida, yra visiškai neaišku kam meldžiasi krikščionys iki šiol. Suprantama, krikščionys turi teisę melstis kam tik nori. Bet vargu, ar tokios krikščionių maldos išvis pasiekia tikslą, kai meldžiamasi maištininkui Kristui. Ir klausimo esmė išlieka: ką bendro turi

---

³³ Mt. 27, 16-17;

tokios maldos su Jėzumi iš Nazareto, kuris sekant Evangeliją yra Mesijas?

Taigi Saulius, apie 41. m. e. metus, naujo savo pasekėjų vardo dėka, galutinai atskyrė savo skelbiamus teologinius išvedžiojimus ir savo pasekėjus nuo Jėzaus Nazariečio mokymų. O priimdamas „krikščionių“ pravardę savo pasekėjams, Saulius paklojo pamatą maištininką Jėzų Kristų paskelbti „pateptuoju“. Kai judėjiška „Mesijo“ sąvoka yra kur kas platesnė, nei vien „pateptasis“. Taip vietoje Jėzaus Mesijo maištininkas Kristus tapo pagonių „pateptuoju“, nieko neišmanantiems stabmeldžiams. Paulius, puikiai suprasdamas sąvokos „Mesijas“ reikšmę, savo laiškuose ištisai kalba apie Jėzų Kristų – ne apie Jėzų Mesiją, lyg būtų jokių supratimo neturėjęs, ką reiškia sąvoka „Mesijas“. Taip ir iki šiol maištininkas Kristus yra lyg koks graikiškas Mesijo pakaitalas. Šitaip Paulius išvengė ir konfliktų su radikaliais žydais, kurie Mesijo ieškojo ir iki šiol ieško socialinių bei politinių apraiškų dėka.

Apie 49. m. e. metus Jeruzalėje, Paulius sugebėjo net suskirstyti savo ir Jeruzalės bendruomenės įtakos sritis: „Jokūbas, Keifas ir Jonas, kurie laikomi šulais, padavė man ir Barnabui dešines, kad mes kartu pas neapipjaustytuosius (eitime/skelbtume), o jie (eity/skelbtų) pas apipjaustytuosius“.³⁴ Vadindamas apaštalus „šulais“, Paulius kaip ir kitur spekuliuoja, nors kaip jau sakyta, nei apaštalo Petro, nei apaštalo Jono nei Jokūbo, jis šulais nelaikė!

Apaštalas Jonas apie tą Pauliaus krikščionių atsiskyrimą rašo 1. laiške: „...kaip esate girdėję, kad (Antī)Kristas ateis, tai dabar pasirodė daug (antī)kristų. (. . .) Jie yra išėję iš mūsų tarpo, tačiau jie nebuvo mūsų šulais. Jei būtų jie buvę mūsų šulais, jie būtų likę pas mūsų, bet tu paaiškėjo, jog ne visi yra mūsų šulais.“³⁵

Čia „Antikristo“ sąvoka yra aiški teksto manipuliacija, ryškiai išskrentanti iš viso konteksto. Beje, tas žodis „Antikristas“ Biblijoje

---

³⁴ Gal. 2, 9;

³⁵ 1. Jn. 2, 19;

randamas vien manipuluotose vietose apaštalo Jono laiškuose. Vien ten, kur apaštalas Jonas kalba apie krikščionių, o tikriau, apie Pauliaus pasekėjų išplitimą. Apaštalas Jonas kalba apie Pauliaus pasekėjus, kurie tik tariamai atstovavo Jėzaus Nazariečio mokymą („jie yra išėję iš mūsų tarpo“), bet pasivadino krikščionimis (pasirodė daug kristų), nes jie nieko bendro neturėjo su Jėzaus Nazariečio mokymu („paaiškėjo, jog ne visi yra mūsų“). Visi kiti pritempimai, kaip Ireniejaus ir jo pasekėjų pasakėlės, išvis neaprašo „Antikristo“ sąvokos ir išvis neišlaiko kritikos.

Be to, kaip apaštalas Jonas galėjo vartoti terminą „Antikristas“, kurio tada išvis dar nebuvo? Paulius, kuris tikrumoje niekada nebuvo Jėzaus iš Nazareto pasekėjas, įtvirtino „krikščionio“ sąvoką vien savo pasekėjams, praėjus net dešimčiai metų po Jėzaus nukryžiuojimo. O istoriniuose šaltiniuose „Antikristo“ sąvoką pirmą kartą sutinkame Ireniejaus darbe „Prieš erezijas“, parėjęs daugiau kaip šimtmečiui nuo apaštalo Jono mirties. Ir kiti krikščionybės kūrėjai, pvz. Tertulianas arba Hipolitas ir daugybė kitų tiesioginių bei netiesioginių Ireniejaus pasekėjų, remdamiesi vien Ireniejaus pasakiškais išvedžiojimais apie „Antikristo“ sąvoką, ją giliai ir galutinai įtvirtino krikščionių istorijoje.

Tikrai klaidinga manyti, kad apaštalas Jonas rašė apie kokį tai Antikristą. Kai mes skaitome ką parašytą apaštalo Jono, ar padiktuotą apaštalo Petro reikia suprasti, kad būtų visiškai nesąmonė, jei tie vyrai vietoje termino „Mesijas“, minėjo kokį tai tariamai teokratinį Kristų. Apaštalas Petras ir apaštalas Jonas pažinojo Jėzų asmeniškai ir puikiai, giliausia to žodžio prasme žinojo termino „Mesijas“ reikšmę. Todėl jie tikrai niekada nevartojo žodį „Kristus“ ir vartojo vien žodį „Mesijas“. Nes kitaip ir apaštalai būtų prilyginę Jėzų Mesiją anuomet gerai žinomam maištininkui Kristui taip, kaip tai darė Paulius.

Be to, pats terminas „Antikristas“ praranda bet kokią prasmę ir pilnai iškrenta iš apaštalinų Jono laiškų konteksto, jei žodis

„Kristus“, sekant kontekstą apaštalo Jono laiškuose, pakeičiamas žodžiu „Mesijas“. Taip, kaip ir buvo apaštalo Jono užrašyta.

Nėra jokių abejonių, kad apaštalas Jonas, mylimiausias Jėzaus mokinyš, suprato puikiai žodžio „Mesijas“ reikšmę ir savo laiškuose vartojo vien sąvoką „Mesijas“, o ne svetimvardį „Kristus“. Taigi, kur apaštalas Jonas visgi paminėjo Kristų ar krikščionis (kristus) savo laiškuose, kažkoks tariamas gudruolis iš praeities prirašė prefiksą „anti“, o žodį „Mesijas“ pakeitė žodžiu „Kristus“. Bet ne mūsų reikalas aiškintis, kas tą kvailystę Jono laiškuose įgrūdo.

Ir su tariamu vertimu iš graikų kalbos tas žodis neturi nieko bendro. Įvairiausi vertimai žodį „Mesijas“ tiesiog pakeičia žodžiu „Kristus“. O jei ir šiandien kas sako, kad Kristus yra graikiškas Mesijo atitikmuo, jis žemina „Mesijo“ sąvoką iki populistinio lygmens, prilygindamas Jėzų Mesiją maištininkui Kristui.

Graikai su daugybe savo dievukų anuomet, neturėjo jokio supratimo apie judėjiškojo Mesijo reikšmę. Todėl ir žodis „Chrestus“, lietuviškai „Kristus“, joku būdu negali būti judėjiškojo Mesijo graikiškasis atitikmuo. Nes graikai anuomet vargu ar mąstė apie kokį tai judėjiškąjį „pateptąjį gelbėtoją“. Todėl graikai tikrai neturėjo „Mesijo“ sąvokos atitikmens. Nes graikams tokio termino tiesiog nereikėjo, kadangi jie ir šiaip jau turėjo pakankamai daug dievų. Graikai tikrai neturėjo „Kristaus“ sąvokos taip, kaip tą sąvoką krikščionybėje įdiegė Paulius.

Taigi bendrai paėmus, sąvoka „Antikristas“ turėtų prilygti sąvokai „Antimesijas“. Kas racionaliai galėtų reikšti prieštarautojo prieš Mesiją sąvoką taip, kaip „Antikristas“ galėtų reikšti prieštaravimą Kristui. Bet jei sąvoka „Antimesijas“ turi kokią nors racionalią reikšmę, kiekvienas, kuris vartoja sąvoką „Kristus“ vietoje sąvokos „Mesijas“, savaime yra pats tikriausias „Antimesijas“! Nes tuo būdu vengiama vartoti žodį „Mesijas“. Taip atsiranda tikras paradoksas: žodžiu „Kristus“, tariamai norima garbinti Mesiją, o tuo noru net tik žodis „Mesijas“, bet ir pats Mesijas, visiškai ignoruojamas.

Tai puikus pavyzdys, kaip geras norais „kelias į pragarą grindžiamas“. Taip krikščionių vadovai, vien siekdami išlaikyti bažnyčios valdžią, to nenorėdami įvaizdžiai demonstruoja, kad jie patys netiki, jog Jėzus iš Nazareto yra Mesijas taip, kaip tai teigia Evangelija. O kodėl krikščionys taip bijo „Mesijo“ sąvokos, kad net meldžiasi maištininkui Kristui, yra visiškai nesuprantama.

Taigi, kodėl pakankamai suprantamas terminas „Mesijas“ iki šiol taip atkakliai šalinamas iš krikščionių terminologijos ir keičiamas triukšmadario Kristaus vardu, yra rimtas galvosūkis. Paulius, skelbdamas Jėzų Kristų tariamai „pateptuoju“, sukėlė ir dvasinį sąmyšį, kai maištininkas Kristus iki pat šiol vadinamas net Mesiju³⁶. Taip Jėzų iš Nazareto, kuris sekant Evangeliją yra Mesijas, Paulius pavertė primityviu maištininku Kristumi ir tuo būdu sudėjo pamatus nudienos krikščionybei.

---

³⁶ Žiūrėti „Naujais Testamentas“, Vilnius – Kaunas, 1972 m, Psl. 550;

Ką skelbė Paulius?

Kokio tai maištininko Jėzaus Kristaus vardu Paulius skelbė savo pasekėjams mirusiųjų prisikėlimą, kuriuo tikėjo fariziejai. Tikrumoje, skelbdamas „fariziejų mokymą“ stabmeldžiams, Paulius jį labai savotiškai interpretavo. Jis skelbė „fariziejų mokymą“ pagonims taip, kaip tą mokymą išmanė iš savo bendro išsilavinimo.³⁷ Paulius atmetė įstatymų laikymosi prievolę savo pasekėjams, ir pats būdamas paklusnus žydų įstatymams fariziejus iš fariziejų, visiškai ramiai judėjų įstatymų nesilaikančius ir tų įstatymų nesuprantančius stabmeldžius paskelbė laisvais nuo įstatymo. Savotiškai pritaikydamas „fariziejų mokymą“ stabmeldžiams, Paulius skelbė savo teologines teorijas ir taip gynė savo protėvių religiją, kad ji nebūtų perteikiama pagoniams.

Suprantama ir nepažinus žydų įstatymus galima patirti Dievo malonę. Bet priešingai Jėzaus Nazariečio mokymui, Paulius skelbė ne Dievo malonę, bet kokį tai tarpininką, maištininką Kristų. Paulius skelbė ne Jėzų iš Nazareto, kuris sekant Evangeliją yra Mesijas, bet triukšmadarį Kristų. Ir anot Pauliaus, kas tuo Kristumi tiki, tariamai bus išganytas ir išsilaikys greitai įvyksiančiame pasaulio teisme. Teisme be įstatymo..?

Savo supratimo apie „prekybinius sandorius“ su Dievu pagrindu, fariziejus Paulius išvystė „prigimtinės nuodėmės“ teoriją. Anot jo, nuodėmes galima nuplauti svetimu krauju. Lygiai taip kaip fariziejai, dėdami vištytes ant altoriaus, siekė svetimu krauju atpirkti savo nuodėmes. Kaip tvirtina Pauliaus sadistinė „prigimtinės nuodėmės“ teorija, Jėzus iš Nazareto buvo paaukotas kaip tik tam, kad praliejus Jėzaus kraują būtų nuplautos tariamai visų nuodėmės, kaip Paulius laiškė romiečiams³⁸ ir kitur, „filosofuoja“.

Taip Paulius prilygina Jėzų primityviam gyvuliui, kurį anot jo būtina reikėjo paaukoti, reikėjo nužudyti tam, kad kiekvienas

---

³⁷ Skaitykite priede, „Paulius skelbė savo paties išsigalvotas teorijas“.

³⁸ Rom. 5, 12-17;

būtų atpirktas iš tariamos „prigimtinės nuodėmės“. Ir visą atsakomybę už šitą nusikaltimą Paulius suvertė Dievui, įžūliausiu būdu. Net pati kvailiausia ideologija vargu ar tėvų nuodėmes perkelia vaikams. Nebent vaikai kenčia dėl nuodėmių pasekmių. Akivaizdu, kad aiškindamas, jog nužudyti Jėzų panorėjo pats Dievas, Paulius mėgina pateisinti ir savo dalyvavimą Jėzus nužudyme.

Jėzus iš Nazareto niekada nežadėjo jokio „atpirkimo visiems“. Jis niekam nežadėjo kokio tai „prigimtinių nuodėmių atpirkimo“, savo ar svetimu krauju ir jokių „prigimtinių nuodėmių“ teorijų neskelbė. Koks baisus cinizmas, jei kas mano, kad gali savo nuodėmes nusiplauti Jėzaus iš Nazareto krauju! Visi, kas mano, jog savo nuodėmes gali nusiplauti Jėzaus krauju yra tie, kurie vis dar stovi minioje rėkdami: „Ant kryžiaus jį, ant kryžiaus jį!“³⁹

Jėzus tikrai buvo paaukotas. Bet ne taip, kaip teigia Paulius. Ne tam, kad kraujoplūdžiu atpirtų tariamą „prigimtinę nuodėmę“, kaip aiškina sadistinė fariziejaus Paulius teoriją. Bet taip, kaip apaštalas Jonas paprastai ir aiškiai rašo savo Evangelijoje: „Vienas iš jų Kajafas, tais metais vyriausiasis kunigas, jiems tarė: „Jūs nieko neišmanote ir nepagalvojate, jog jums naudingiau, kad vienas žmogus mirtų už tautą, o ne visa tauta žlugtų“.⁴⁰

Paulius teisina Jėzaus nužudymą savo išrastos „prigimtinės nuodėmės“ teorijos pagalba. Kai tikrumoje Jėzaus buvo nužudytas vien ieškant savo naudos, neprarasti valdžią, kaip pasiūlė Kajafas. Skleisdamas savo sadistinę kraujoplūdžio teoriją, Paulius apsimeta nusižeminusi ir savo gražbyliavimą grindžia, „Sirenų giesmėmis“, kurios veda į pražūtį, nes tos „Sirenų giesmės“ beveik ištiesai prieštarauja Jėzaus iš Nazareto mokymui. Kalbėdamas apie Kristų, apie tą iš Romos išvartą maištininką, Paulius „Sirenų giesmių“ pagalba leidžia klausytojams girdėti tai, ką jie nori girdėti. Paulius kalba apie

---

³⁹ Plačiau apie tai skaitykite priede „Kas pasmerkė Jėzų?“

⁴⁰ Jn. 11, 49-50;

Kristų, kuris veda į pražūtį taip, lyg būtų kalbama apie Jėzų iš Nazareto, kuris veda į gyvenimą.

Jėzus iš Nazareto ir apie nūdienos krikščionis sako: „Taip ir jūs iš paviršiaus atrodote žmonėms teisūs, o viduje esate pilni veidmainystės ir nedorumo. Vargas jums, veidmainiai rašto aiškintojai ir fariziejai! Jūs statote pranašams antkapius, puošiate teisiųjų paminklus ir sakote: 'Jei būtume gyvenę savo protėvių dienomis, nebūtume kartu su jais susitepę pranašų krauju'. Taigi jūs patys prieš save liudijate, jog esate pranašų žudytojų vaikai. Pripildykite gi savo tėvų saiką!“⁴¹

Priešingai Pauliaus teorijoms, vietoje kraujo praliejimo, Jėzus siūlo vyną, vietoje aukos – siūlo duoną! Taigi, Eucharistija ir šiandien yra centrinis krikščionybės ritualas. Bet ir čia Paulius neapsieinama be melo!

Kalbėdamas apie tai 1. laiške korintiečiams Paulius ir vėl meluoja: „Aš tai gavau iš Viešpaties ir tai perdaviau jums...“⁴², sako Paulius. Čia Paulius tikrai ciniškai meluoja ir mėgina pasisavinti net Eucharistijos steigimą, lyg Jėzus savo Testamentą paskelbė Sauliui, o ne savo mokiniams. Kai tikrumoje Eucharistiją, kaip Testamentą, paskutinės vakarienės metu, Jėzus paskelbė savo ir vien savo mokiniams - apaštalams! Na, o jei Saulius nedalyvavo paskutinėje vakarienėje, tai kai sako: „Aš tai gavau iš Viešpaties...“, kaip visada ir vėl meluoja!

Savindamasis Eucharistijos steigimą, Paulius parodo savo gilią atskirtį nuo Jeruzalės bendruomenės. Paulius ramiausiai meluoja, nes žino, kad apie 57. m. e. metus, kai buvo rašomas pirmasis laiškas korintiečiams, Jeruzalėje bendruomenė jam nebeturi jokios įtakos. Todėl meluodamas, Paulius jaučiasi ramus, kad jo melas nepaaiškės viešai. Nors Jeruzalėje buvo gerai žinoma, jog Eucharistija buvo perteikta apaštalams. Nei Saulius, nei vėliau Paulius, niekada nebuvo Jėzaus Nazariečio mokinys. Ir Jėzaus Nazariečio apaštalų nei Saulius, nei vėliau

---

⁴¹ Mt. 23, 28-32;

⁴² 1. Kor. 11, 23;

Paulius niekada nebuvo pašauktas. Populistinės nuomonės šiuo klausimu, neturi jokios reikšmės, nes yra taip, kaip yra, o ne taip, kaip to nori nudienos krikščionys. Paulius buvo ir liko iki gyvenimo pabaigos pats aršiausias Jėzaus Nazariečio priešas, fariziejus iš fariziejų, ką pats apie save ir sako!

O jeigu Saulius tikrai tai „gavo iš Viešpaties“, kaip jis teigia, čilbėdamas savo „Sirenų giesmes“, vien griežtai chronologiškai tai reiškia, kad Saulius girdėjo Jėzaus Mesijo žodžius šnipinėdamas Jėzų iš Nazareto paskutinės vakarienės metu. Ir net jei Paulius girdėjo Eucharistijos žodžius šnipinėdamas, jis vis vien meluoja, nes tie Jėzaus Nazariečio žodžiai buvo skirti Jėzaus mokiniais, o ne šnipams ar tokiems persekiotojams, kaip Saulius. Taigi, Paulius sakydamas „Aš tai gavau iš Viešpaties“, bet kuriuo atveju meluoja. Nes kitos progos kaip paskutinės vakarienės metu, girdėti Eucharistijos žodžius iš Jėzaus Nazariečio lūpų neturėjo niekas, net apaštalai!

Kitą vertus Paulius tuo ir vėl paliudija, kad diktoduodamas laišką korintiečiams, jis tikrai turėjo po ranka pirmąją Markaus Evangeliją, kurią ir cituoja, meluodamas, kad tai „gavo iš Viešpaties“. Vėliau, apie 62. m. e. metus, Pauliaus raštvedys Lukas tą Pauliaus cituotą epizodą įrašė Evangelijoje pagal Luką,⁴³ aprašydamas kaip tikrumoje buvo perteikta Eucharistiją apaštalams.

Bet ir vėl, Paulius tariamai skelbdamas Eucharistiją, savo prieraišu prie Jėzaus žodžių, skelbia vien mirtį: „Taigi, kada tik valgote šitą duoną ir geriate šitą taurę, jūs skelbiate Viešpaties mirtį, kol Jis ateis.“⁴⁴ Ar tikrai Pauliaus tai „gavo iš Viešpaties“, kad Viešpats yra miręs ir bus gyvas, nebent jei sugrįš..? Ir niekas iki pat šiol nenori pastebėti, kad Paulius yra pats tikriausias mirusiųjų karalystės atstovas, kuris nesugeba net mintimis peržengti mirties slenkstį, kaip rodo tik ką pateikta citata! O gal pasakymas: „...skelbiate Viešpaties mirtį, kol Jis ateis...“,

⁴³ Lk. 22, 14-20;

⁴⁴ 1. Kor. 11, 23;

tikrumoje yra vien eilinis Pauliaus pasityčiojimas iš Jėzaus apaštalų, kurie skelbė jau įvykusį Jėzaus prisikėlimą?

Suprantama, visiems, kurie nenori tikėti Pauliaus sukurtu tariamai „pateptuoju Kristumi“, kaip tikras „Senosios sandoros“ atstovas, Paulius grasina prakeikimais, grasina ir aukščiausia bausme, amžinu degimu pragaro kančiose. Savo tikėjimą piktojo galia, 2. laiške tesolonikiečiams Paulius išdėstė vienareikšmiškai: „Ir tada bus apreikštas nedorėlis, kurį Jėzus sunaikins savo didingu atėjimu. (...) Šitą atėjimą velnio įtakoje, lydės neribota galia ir ženklai ir melagingi stebuklai, ir visokia apgaulė neteisingumu, žūstantiems todėl, kad atsisakė mylėti tiesą savo išgelbėjimui.“⁴⁵

Aiškiai šventvagišką Pauliaus teiginį, tą „atėjimą velnio įtakoje“, kaip švelniai verčiama lietuviškai, jau virš 1800 metų, pradedant Ireniejumi, perrašinėja visi, kas netingi. Tikrai lengvai suprantamą Pauliaus piktžodžiavimą ir lietuviški vertimai perrašinėja kaip tik nori. Bet, kad ir kaip perrašinėtojai norėtų nuslėpti tikras Pauliaus mintis, Paulius pilnai pasikliauja mirusiųjų pasaulio valdovo paslaugomis.⁴⁶

Sekant Evangeliją, Jėzus iš Nazareto savo bendruomenę įkūrė per apaštalą Petrą. Būtent Evangelija yra tos bendruomenės esmė. Ir jūs nerasite nei vienos vietos Evangelijose ar apaštalų laiškuose, kur būtų sakoma, kad Jėzus pakeitė savo nuomonę ir Mesijaus bendruomenę steigs per kokį tai Saulių ar Paulių. Jėzus net neužsimena apie Saulių ar Paulių. Todėl vargu ar šiandien kuri nors krikščioniška bendruomenė atstovauja Jėzų iš Nazareto. Pauliaus įkurtoji krikščionybė labiau atspindi antrąją to sakinio dalį,⁴⁷ kur Jėzus iš Nazareto kalba apie tai, kaip jis steigs savo bendruomenę. Nes Paulius nuolat kreipiasi į mirusiųjų pasaulio valdovą paramos. Pauliaus krikščionybė, greičiausiai ir

---

⁴⁵ 2. Tes. 2, 8-10;

⁴⁶ Kaip pavyzdžiui Gal. 1, 9; 3, 10; 1. Kor. 16, 22 ir daug kur kitur.

⁴⁷ Mt.16, 18;

yra tie mirusiųjų karalystės vartai, kuriuos mini Jėzus iš Nazareto...

Svetimo Jeruzalės bendruomenei triukšmadario Kristaus vardo dėka Pauliui pavyko savo pasekėjus atskirti vienareikšmiškai nuo Jeruzalės bendruomenės ir pasiekti vidinį susiskaldymą tarp tų, kurie norėtų sekti Jėzaus Nazariečio mokymu. O apie 62. m. e. metus Pauliaus teologinės teorijos jau buvo išplitusios beveik visame Viduržemio jūros regione. Tačiau ir vėl ne visai taip, kaip Paulius teigia. Nes nei Evangelijos, nei savo tariamai teologinių teorijų, Paulius Jeruzalėje niekada neskelbė, kaip laiške romiečiams jis ir vėl nors truputį, bet būtinai meluoja.⁴⁸

Taip šitas Saulius, vėliau pasivadinęs Pauliumi, pikčiausias Jėzaus Nazariečio priešininkas, fariziejus iš fariziejų, praėjus vos dešimtmečiui nuo Jėzaus nukryžiuavimo, įkūrė savą religiją – krikščionybę – kaip priešpriešą Jėzaus Nazariečio mokymui.

Jėzaus Kristaus vardu Paulius skelbė iš savo bendrojo išsilavinimo į krūvą sugrūstą „fariziejų mokymą stabmeldžiams“, jokio supratimo apie „Mesijo“ sąvoką neturintiems pagonims⁴⁹. Tai ko Saulius nepasiekė kardu, persekiodamas ir žudydamas Jėzaus Nazariečio pasekėjus, Paulius pasiekė melu ir klasta. Tarp tų, kurie ir nūnai norėtų sekti Jėzaus mokymu, kiekviena sekta ar atskala, kaip Pauliaus pamokyti, iš seno pasilieka sau išskirtinę teisę save laikyti vieninteliais, tikrais Jėzaus Kristaus pasekėjais.

Ir niekas nebekalba apie Jėzų Mesiją, apie tą nukryžiuotąjį Jėzų Nazaretį. Nes visi garbina maištininką Kristų, taip, kaip pamokė Paulius, būdamas svarbiausias Mesijaus bendruomenės skaldytoju. Persekiodamas Jėzaus Nazariečio pasekėjus, Saulius turėjo aiškų tikslą, išsaugoti senovės žydų tikėjimą ir apsaugoti jį nuo stabmeldžių įtakos, ką jis daug kartų pabrėžia.

Visiškai aišku, kad Pauliaus teologiniuose išvedžiojimuose jūs nesurasite tokių pamokymų, kaip mokė Jėzus iš Nazareto: "Eikite

---

⁴⁸ Rom. 15, 19;

⁴⁹ Pavyzdį rasite priede „Paulius skelbė savo paties išsigalvotas teorijas“.

ir pasimokykite, ką reiškia žodžiai: Aš noriu pasigailėjimo, o ne aukos, nes aš atėjau šaukti ne teisiųjų, bet nusidėjėlių"⁵⁰. Sekant Pauliaus teologiniai išvedžiojimai visi kas nesutinka su Pauliumi, iki pat šiol vejami iš bendruomenių palydinti Pauliaus vartotais prakeikimais.

Paulius savo bendruomene Romoje subūrė apie 60. m. e. metus, kai buvo į Romą atgabentas kaip kalinys. Nūdienos katalikų bažnyčia Romoje, kaip ir kitos krikščionybės formos bei nubyrėjusios sektos, yra Pauliaus bendruomenės paveldėtojos. Todėl suprantama, kad iki pat šiol vargu ar kuris save laikantis krikščionimi, išvis žino, ko mokė Jėzus iš Nazareto. Ir tikrai vargu ar kuris krikščionis perskaitė Evangeliją, kurią Paulius išdarakė į tris dalis. Dar daugiau, vargu ar kuris krikščionis žino, kad išvis egzistuoja koks tai Jėzus iš Nazareto mokymas, nors apie Evangelijas be perstojo plepama.

---

⁵⁰ Mt. 9, 13;

Paulius ir Evangelija

Kaip sakyta nei Saulius, nei vėliau Paulius, Jėzaus iš Nazareto nepažinojo. Ir sekant Pauliaus laiškais, nei Sauliui nei Pauliui visiškai nerūpėjo ką Jėzus veikė, ko mokė ir ką skelbė. Todėl, nei Saulius, nei Paulius niekur apie Jėzų Nazarietį rimtai ir nekalba. Visas Pauliaus gyvenimas labiau panašus į vietos ieškojimas gyvenime, bet ne kaip koks rimtas skelbimas. Nors maždaug nuo 40. m. e. metų Saulius pastoviai kartoja, kad jis tariamai skelbia Evangeliją, bet neįvardina jos turinį.

Tuo tarpu būtent Evangelijos turinys yra vienintelis mus pasiekęs žinių šaltinis, pasakojantis apie Jėzų Nazarietį ir jo mokymą. Tuoj po to, kai Barnabas Tarse susirado Saulių⁵¹, staiga Saulius ima teigti, kad jis skelbia Evangeliją. Nors iki tol apie anuomet gana populiary žodį „evangeliją“ ar apie ką panašaus į „Gerąją naujieną“, net neužsimena. Drąsiai galima teigti, kad Barnabas iš Jeruzalės atsinešė į Antiochiją vieną Evangelijos egzempliorių. Bet gana greitai, bei negrįžtamai, ta Evangelija pateko į Sauliaus rankas.

Todėl yra visiškai tikėtina, kad pirmoji Markaus Evangelija buvo surašyta dar prieš 40. m. e. metus. Ta Evangelija kurią atsinešė Barnabas tai ne dabartinė Evangelija pagal Markų. Dabartinė Evangelija pagal Markų atsirado Pauliui išdarius pirmąją Markaus Evangeliją.⁵² Taigi, kas Pauliaus laiškus, anksčiausiai parašytus apie 50. m. e. metus, iki šiol laiko seniausiais Naujojo testamento rašytiniais dokumentais, yra ištikimas Pauliaus tarnas, kartu su Pauliumi klastojantis tikrą įvykių eigą. Vėlyvu Evangelijų kildinimu siekiama sumenkinti Evangelijų patikimumą ir Jėzaus mokymą padaryti abejotinu iš esmės. Tai yra kaip tik tai, ko Paulius ir siekė.

Be jokių abejonių tik ką įsteigtose bendruomenėse Paulius skelbė tik Evangelijos gabaliukus. Ne todėl, kad tada dar nebuvo

---

⁵¹ Apd. 11, 25-26;

⁵² Plačiau apie tai priede „Sinoptinių Evangelijų šaltinis“.

Evangelijos knygos, bet todėl, kad pradžioje Paulius pats sugebėdavo paskaityti Evangeliją vos gabaliukais. Nes skaityti ir rašyti Paulius mokėjo ne geriau, kaip nudienos pirmokas⁵³. O vėliau vien pastraipėlėms jis tariamai skelbė Evangeliją, nes jo turimi Evangelijos kodeksų lapai tuo metu jau buvo sumaišyti tarpusavyje.⁵⁴

Iš Sinoptinių Evangelijų teksto eigos seka vienareikšmiška išvada, kad tai sumaišyti tarpusavyje pirmosios (Markaus) Evangelijos tekstai. Toks Markaus Evangelijos sudarkymas ne būtinai turėjo būti piktybinis. Pakako vieno neatsargaus judesio, kad kodeksų lapai būtų išbarstyti. Pasekmėje, norint atstatyti virš šimto papiruso lapų tekstų eigos tvarką, kaip rašo evangelistas Lukas: „...stropiai paeiliui surašyti...“⁵⁵, prireiktų eilės metų. Kas ir nutiko...

Po Evangelijos puslapių sumaišymo, aiškiai buvo siekiama atstatyti tekstų ir puslapių eigos tvarką. Tas darbas buvo atliekamas tokioje aplinkoje, kur pirminis Evangelijos šaltinis palyginimui buvo nebeprieinamas. Ir būtent Paulius skelbdamas savo evangeliją kaip „nukritusia iš dangaus“, atkirto sau visus kelius teksto palyginimui. Dar blogiau, jis pagyrūniškai aiškino, kad tariamai jam patikėta evangelija, skirta stabmeldžiams, tokia pat vertinga, kaip apaštalui Petriui patikėta Evangelija, tariamai skirta apipjaustytiems.⁵⁶ Nors jis puikiai žinojo, kad kitos Evangelijos tiesiog nėra!⁵⁷ Kaip ir kitus įvykius anksčiau, kuriuos Paulius aiškino savanaudiškai, taip ir nepavykusį mėginimą atstatyti Evangelijos tvarką, jis paskelbė „apreiškimu“.

„Aš sakau jums, broliai, kad mano paskelbtoji Evangelija nėra iš žmonių, nes negavau jos iš žmogaus ir nebuvo jos išmokytas,

⁵³ Gal. 6, 11;

⁵⁴ Plačiau apie tai pasakojama autoriaus knygoje „Schlüssel der Evangelien“ ir priede „Sinoptinių Evangelijų šaltinis“.

⁵⁵ Lk. 1,3; Originale: „...manau ir aš, rūpestingai nuo pradžios ištyręs viską tiksliai, paeiliui surašyti...“

⁵⁶ Gal. 2, 8-9;

⁵⁷ Gal. 2, 7;

bet gavau Jėzaus Kristaus apreiškimu“, apie 56. m. e. metus teigia Paulius. Tik šitas tariamas apreiškimas neturi nieko bendro su Jėzumi iš Nazareto. O tikrą tekstų eigą Pauliui taip ir nepavyko atstatyti. Prie dalinai atstatytų tekstų pradžios, prijungus „Jėzaus kilmės knygos“ dalis,⁵⁸ „nauja“ knyga buvo paskelbta apreiškimu nukritusia iš dangaus. Ta knyga mums žinoma kaip Evangelija pagal Matą. Todėl Paulius galėjo vien dalimis skelbti tariamai savo evangeliją, nes kitaip rizikavo būti bendruomenėse išaiškintas kaip sukčius, palyginus „naujosios“ evangelijos tekstus su originalu. Kas vieną dieną ir nutiko pas galatus.

Dar 49. m. e. metais Paulius lankydamasis Jeruzalėje, griežtai suskirstė skelbimo teritorijas. Kas iš esmės buvo eilinis skaldymas tų, kas norėjo sekti Jėzumi Nazariečiu. Kai jis tik užsitikrino „savo teritorijas“, Paulius pradėjo atraižėlemis skelbti vien tariamai „savo“ Evangeliją. Tai, kad jis atsikratė Barnabo aiškiai prieštaravo 49. m. e. metų susitarimui Jeruzalėje, kur buvo sakoma, kad Paulius skelbs Evangeliją kartu su Barnabu. Bet Evangelijos skelbimas kartu su Barnabu, neleido Pauliui tapti vieninteliu „naujojo tikėjimo misionieriumi“ tarp stabmeldžių. O tikriau, Barnabas kliudė Pauliui tapti vien asmeninių religinių teorijų skelbėju.

Bet kai kurie žydai Evangeliją galatams pristatė kiek kitaip, nei Pauliaus ir tuo pačiu kėlė abejones Pauliaus metodais. Tada Paulius savo teritorijas ir savo skelbimo metodus puolė ginti baisiais prakeikimais. Nes tai buvo įžūlus įsibrovimas į Jeruzalėje aptartas ir Pauliui priskirtas įtakos sritis! Ta proga Paulius pavartoja prakeikimo „burtažodį“ „Anatema“, kuriuo siekė priešininkus pasiųsti mirtin. Pasakymas „Anatema esto“, kurį vartoja Paulius, pilna to posakio prasme reiškia: „Atiduotas supuvusioms mirusiųjų pasaulio dievybėms tebūnie“.

Paulius keikia ne vien tuos, kas suabejojo jo autoritetu, bet net ir Dievo angelus iš dangaus, jei ir jie drįstų suabejoti Pauliaus

---

⁵⁸ Mt. 1, 1 - 2, 23;

metodais. Suprantama, Evangelija, kuri „buvo patikėta apaštalui Petriui“, kaip sako Paulius, aiškiai griovė Pauliaus, kaip vienintelio stambeldžių „pranašo“ autoritetą. Keikdamasis ir koliodamasis Paulius niekina ir Jeruzalės bendruomenę, nes ten Evangelija tikrai buvo skelbiama kitaip. Tais prakeikimais Paulius niekina ir Jono Evangeliją, kuri buvo parašyta kiek vėliau. Kuri tikrai yra kitokia ir buvo skelbiama tikrai kitaip, nei reikalavo Pauliaus. Todėl netenka abejoti, kad bet koks apaštalo Petro Evangelijos (Markaus Evangelijos) pasirodymas akiratyje, Pauliaus pasekėjų buvo ir iki mūsų dienų yra lydimas kraupiais prakeikimais. Belieka vien tikėtis, kad Dievas pajėgus apginti apaštalus bei angelus ir nuo Pauliaus prakeikimų.

Paulius Jeruzalėje aiškiai kalbėjo apie dvi Evangelijas, kurios tariamai skirtos skirtingoms tikinčiųjų grupėms, apipjaustytiems (žydams) ir ne apipjaustytiems (pagonims). Tuo pačiu Paulius liudija, kad apie 50. m. e. metus jau buvo bent dalinai sudaryta (ne parašyta!) Evangelija pagal Matą. O ir katalikiškos Biblijos komisijos narys B. Rigo (B. Rigaux) daro išvadą, jog tokio evangelisto Mato išvis nebuvo.⁵⁹

Kalbant konkrečiai apie Evangeliją, Paulius tiesiogiai liudija, kad apie 56. m. e. metus, kai buvo padiktuotas laiškas galatams, kaip ir 49. m. e. metais Jeruzalėje, ir jam buvo žinoma tik viena, vieno turinio Evangelija, mažiausiai dviejuose egzemplioriuose. Ką Paulius ir sako: „Aš stebiuosi, kad jūs nuo to, kuris pašaukė jus (...) taip greitai persimetate prie kitos Evangelijos, – nors tikrumoje kitos nėra...“⁶⁰ Matome, kad galatai neatsisakė Evangelijos, bet atsisakė vien Pauliaus metodų. Jie susipažino su ta pačia Evangelija kiek kitaip! Ir pats Paulius tai paliudija, kalbėdamas apie galatams pristatytą Evangeliją: „tikrumoje kitos nėra“. Tuo būdu ir Paulius liudija, kad galatams buvo pristatyta ta Evangelija, kuri buvo patikėta apaštalui Petriui.

⁵⁹ Žiūrėkite įvadą į Naująjį Testamentą, psl. 23, Vilnius – Kaunas, 1972 m.

⁶⁰ Gal. 1, 6-7;

Tad kur čia problema? Kodėl Paulius leidžia sau taip žemai pulti ir taip begėdiškai keiktis? Nagi įtakos zonos yra tikra problema! Paulius piktinasi gi ne dėl Evangelijos, jis piktinasi vien todėl, kad galatai aiškiai atitolo nuo jo asmeniškai: „nuo to, kuris pašaukė“, juos. Paulius piktinasi tikrai ne dėl pačios Evangelijos! Nes galatams kitaip paskelbta Evangelija (ne taip, kaip tai darė Paulius), savo turiniu yra kaip jau sakyta, viena ir ta pati Evangelija: „tikrumoje kitos nėra“.

Evangelijos pristatymas bendruomenėse mažomis dalimis sudarė Pauliui idealias sąlygas tikrą Evangelijos turinį slėpti nuo apie Evangeliją nieko neišmanančių stambmeldžių. Tai, kad niekas negalėjo suprasti tikrą skaitinio kontekstą, Pauliui sudarė puikias sąlygas skelbti savas religines teorijas. Tariamai skelbdamas Evangeliją, Paulius suformavo Evangelijos esmės slėpimo „tradicija“. Dar ir šiandien bažnytinės liturgijos metu laikomasi Pauliaus laikų tradicijos ir šitaip darkoma Markaus Evangelija. Taigi, Pauliaus nusistatytas tikslas aiškiai buvo pasiektas. Apaštalui Petruui patikėta Evangelija, buvo išdaryta ir niekas iki šiol nebeperkaito jos turinį!

Be to, Evangelijos klausytojai virš 1500 metų neturėjo teisės patys įsigyti ar skaityti Evangeliją. Ši tradicija išsilaikė iki pat reformacijos laikų. Nors ir 400 metų po reformacijos, 1904. metais popiežius Pijus X. uždraudė katalikams turėti nuosavą biblijos egzempliorių. Taip Pauliaus suformuota „tradicija“, slėpti Evangelijos turinį, suformavo ir iki šiol krikščiųnių praktikuojamą pamokslavimą, tariamai Evangelijos tema.

Katalikų bažnyčios kalendorius yra pats puikiausias pavyzdys, kaip sekant Pauliaus ir jo pasekėjų tradicijomis, darkoma Jėzaus Nazariečio Evangelija. Bažnyčiose laikomasi skaitinių ciklų, „A“, „B“ ir „C“, kurie žymi kas bus skaitoma sekmadienio mišiose. „A“ metų sekmadieniais, išskyrus gavėnią ir Velykų laiką, skaitomos atraižėlės iš Evangelijos pagal Matą. „B“ metais – iš Evangelijos pagal Markų, o „C“ metais – iš Evangelijos pagal Luką.

Kiekvienais metais Gavėnios ir Velykų laiku skaitiniai imami iš Evangelijos pagal Joną, kas treji metai.

Ir kas gali „C metais“ dar prisiminti, kas buvo skaitoma „A metais“? Iš tų skaitinių „ciklų“ ir draudimų skaityti Evangeliją savarankiškai, aiškiai seka, jog krikščionys net nesiruošia perskaityti Evangelijos turinį.

Šitaip Paulius pasiekė, kad Evangelijos esmė būtų nuslėpta nuo apie Jėzaus mokymą jokio supratimo neturinčių stabmeldžių. Taip susiformavo bažnytinė tradicija, pagal kurią, daugiau kaip pusantro tūkstančių metų, Evangelija buvo nuo visuomenės griežtai slepiama. O visa pamokslavimo metodika, kiek paplepant apie Evangeliją susiformavo dar Pauliaus laikais.

Todėl, ką bendro turi krikščionybė su Jėzaus Nazariečio mokymu, yra visiškai neaišku. Nors viena yra visiškai aišku, kad krikščionybę atstovaujanti Romos katalikų bažnyčia, nėra ir negali būti apaštalinė bažnyčia, kurią sukūrė Paulius, bet ne Jėzaus Nazariečio apaštalai.

Kas nutiko po to...

Kas nutiko po to, kai tarp 60. ir 63. m. e. metų, Paulius suformavo savo bendruomenę Romoje, mėgina mums papasakoti Irenėjus iš Liono. Savo darbe „Prieš erezijas“ Irenėjus rašo: „Kai šventieji apaštalai įsteigė ir įrengė bažnyčią, jie perdavė vyskupiją Linui, kad ją valdytų. Šitą Liną mini Paulius savo laiške Timotiejui. Po jo sekė Anakletas. O po jo trečiasis, perėmė vyskupiją Klemensas, kuris dar matė apaštalus ir su jais bendravo.“⁶¹ Tai sudaro pakankamai tikėtiną pirmųjų trijų Romos krikščionių bažnyčios vyskupų sąrašą. Deja, priešingai populistinei nuomonei, tariamai pats apaštalas Petras nominavo Klemensą vyskupu, Klemensas matė ne apaštalus, kaip teigia Irenėjus, bet Paulių, kaip pasakoja Euzebijus iš Cezarijos: „Klemensą, trečiąjį Romos bažnyčios vyskupą, pats Paulius įvardina kaip savo bendradarbį ir bendražygį.“⁶²

Irenėjus puikiai suprato, kad Paulius niekada nebuvo Jėzaus apaštalu, bet vis tiek siekė įrodyti, jog Romos bažnyčia tariamai yra apaštalinė bažnyčia, todėl ir sako netiesą: „Kai šventieji apaštalai įsteigė ir įrengė bažnyčią...“. Lyg tą bažnyčią steigė ir apaštalas Petras ar jo pasekėjai. Irenėjus nesivaržydamas pritempia Paulių prie apaštalo Petro ir sako: „...bažnyčia, kuri buvo Romoje garsiųjų apaštalų Petro ir Pauliaus įkurta ir pastatyta.“⁶³ O tai, jokiais būdais nėra ir negali būti tiesa.

Tikrai stebina tai, kad Irenėjus, kuris pabrėžtinai bei sistemingai kartoja norintis parodyti tiesą, pasakodamas apie Romos bažnyčios steigimą, pabrėžtinai ir sistemingai sako netiesą. Bet nors ir 1000 kartų pakartotas melas netampa tiesa! Ir daugelis vélesnių autorių, kurie rašė apie Romos bažnyčios steigimą, tiesiog perėmė krikščioniams labai malonius, bet rimtai klaidinančius Irenėjus teiginius. Perėmė ir Irenėjus pasakėles,

---

⁶¹ Ireniejus „Contra Haereses“ III 3, 3;

⁶² Euzebijus „Historia Ecclesiastica“ III, 4; Phil. 4, 3; 2 Thm. 4, 21;

⁶³ Ireniejus „Contra Haereses“ III 3, 3;

kad Romos bažnyčios yra apaštalinė bažnyčia. Apie vėlesnių autorių pastangas pritemti Romos bažnyčia prie „apaštalinės bažnyčios“ sąvokos, neverta net kalbėti. Nes kaip sakyta, vėlesni autoriai vien atkartoja Irenėjus išvedžiojimus arba atpasakoja kitas, vėlesnes ir niekuo nepagrįstas pasakaites.

Grynai chronologiškai yra neįmanoma, kad tuo metu, kai Linas perėmė vyskupiją, apaštalas Petras arba koks Paulius būtų buvęs Romoje. Taip pat neįmanoma, kad kuris iš jų būtų galėjęs kaip nors asmeniškai perduoti vyskupijos valdymą Linui, kaip gudraudamas (arba tiesiog meluodamas), teigia Irenėjus.

Tuo metu, kai Paulius steigė savo bendruomenę Romoje, apie 62. m. e. metus, Jėzaus Nazariečio pasekėjų bendruomenė formavosi Aleksandrijoje, vadovaujama evangelisto Markaus. Aleksandrijoje Markus skelbė savo surašytą, apaštalo Petro padiktuotą, pirmąją Evangeliją. Jis skelbė tą pačią tariamai apaštalui „Petru patikėtą“ Evangeliją. Kaip sako Paulius, ta Evangeliją buvo skirtą apipjaustytiems. Apie tai randame žinutę ir Euzebijaus „Bažnyčios istorijoje“: „Aštuntaisiais Nero valdymo metais, perėmė Annianas pirmasis po Markaus, vadovavimą Aleksandrijos bažnyčiai.“⁶⁴ Annianas Aleksandrijos bažnyčią valdė iki 85. m. e. metų. O tai reiškia, kad mažiausiai iki 85. m. e. metų Jėzaus Nazariečio pasekėjų centras buvo Aleksandrijoje – ne Romoje!

Bažnyčią Aleksandrijoje Markus įkūrė tuoj po apaštalo Petro mirties. O tai reiškia, kad kai Annianas perėmė vadovavimą Aleksandrijos bažnyčiai 62. m. e. metais, apaštalas Petras jau buvo nužudytas. Taigi, tuo metu, kai Linas 68. m. e. metais perėmė Romoje vyskupiją, apaštalas Petras jau seniai buvo nužudytas. Kaip ir Paulius, kuris buvo nukirsdintas ne vėliau 63. m. e. metų.

Euzebijaus „Bažnyčios istorijoje“ apie pirmuosius Romos Vyskopus randame ir tokį pranešimą: „Antraisiais Tito valdymo metais, Linas perleido vyskupo garbę Anakletui po to, kai jis pats

⁶⁴ Euzebijus „Historia Ecclesiastica“ II 24;

dvylika metų išbuvo vyskupu. Tą Titą, kuris du metus ir tiek pat mėnesių išbuvo cėsoriumi, sekė jo brolis Domitianas.⁶⁵ Taigi, visiškai aišku, kad kalbama apie Titą, kuris valdė tarp 79. ir 81. m. e. metų. Todėl visiškai aišku, kad Linas perleido savo tarnybą Anakletui 80. m. e. metais, tai yra, „antraisiais Tito valdymo metais“. Kadangi Linas pats perėmė Romos vyskupiją prieš dvylika metų, iš to seka, kad Linas perėmė Romos vyskupiją 68. m. e. metais. O tai yra cėsorius Nero mirties metai.

Jei 60. m. e. metais, kaip seka iš Apaštalų darbų knygos, Romoje dar nebuvo krikščionių,⁶⁶ tai 64. m. e. metais paminėti krikščionys, tikrai jau buvo Pauliaus pasekėjai. Lukas sako jog Paulius išbuvo Romoje dvejus metus. Tai reiškia kad Paulus steigė savo krikščionišką bendruomenę Romoje maždaug tarp 60. ir 62. m. e. metų. O tuo metu, kai Paulius steigė Romoje savo krikščionišką bendruomenę, Romoje nebuvo nei vieno Jėzaus apaštalo.

Pilnai įtikėtina ir tai, kad 64. m. e. metų gaisrą Romoje, kaip tariamai „apokalipsinę“ bausmę už Pauliaus nukirsdinimą, tikrai sukėlė krikščionys. Visiškai suprantama, kad cėsorius Nero nuo paskelbto krikščionių persekiojimo dėl sukkelto gaisro ir iki pat savo mirties 68. m. e. metų birželyje, tikrai neleido krikščioniams tapti Romoje svaria jėga. Ką patvirtina ir Tertulianas⁶⁷: „Nero buvo pirmas, kuris persekiojo mūsų bažnyčią, po to kai jis sutrukdė pilną jos sužydėjimą Romoje, grėsmingai prieš visus siautė“.⁶⁸ Todėl ir Linas anksčiausiai 68. m. e. metų birželyje, tik po Nero mirties, ir tik sąlyginai nevaržomai galėjo perimti Romos vyskupiją. Sąlyginai nevaržomai todėl, kad vienintelis Nero dekretas, kaip teigia Tertulianas, dekretas prieš krikščionis, nebuvo atšauktas ir po Nero mirties.

---

⁶⁵ Euzebijus „Historia Ecclesiastica“ III 13;

⁶⁶ Apd. 28, 15 yra falsifikuotas prieraišas, siekiantis įrodyti, kad Pauliaus pasekėjai jau buvo Romoje.

⁶⁷ Mirė apie 220. Metus.

⁶⁸ Euzebijus „Historia Ecclesiastica“ II 25;

Pauliaus įkurta krikščionių bendruomenė Romoje tarp 60. ir 68. m. e. metų vos gyvavo. O pats Paulius, kaip sakyta, niekada nebuvo Jėzaus Nazariečio apaštalu. Akivaizdu, kad vyskupiją Linui neperleido nei Paulius, nei apaštalas Petras ir nė vienas apaštalas. O vyskupo valdžią Romoje 68. m. e. metais, Linas perėmė pats. Net manoma, kad perimant valdžią, jis rimtai varžėsi su būsimu trečiuoju Romos vyskupu Klemensu, kuris nusileido Linui vien todėl, kad vengė konflikto.

Visi trys pirmieji Romos vyskupai, kurie tarp 68. ir 101. m. e. metų valdė Romos bažnyčią, buvo ištikimi Pauliaus pasekėjai. Kadangi pats Paulius niekada nebuvo Jėzaus mokinys ar apaštalas, todėl ir pirmieji Romos bažnyčios vyskupai negali būti vadinami Jėzaus apaštalais. Nors jie nuo pat bažnyčios steigimo pradžios veržėsi valdyti ir kitas bendruomenes, skelbdami „Pauliaus bažnyčią“. „Kai Klemensui valdant kilo nemažas ginčas tarp brolių Korinte, Romos bažnyčia pasiuntė griežtą laišką korintiečiams, kviesdama juos susitaikyti, atnaujinti tikėjimą, ir priminė tradicijas, kurias jie neseniai gavo iš apaštalų“⁶⁹, taip pasakoja Irenėjus.

Ta „tradicija“, tariamai gauta iš apaštalų, o tikrumoje grynas Pauliaus pažiūrų skelbimas, tuo metu jau senai buvo Romoje augančios krikščioniškos bažnyčios „pagal Paulių“ pamatas. Taip dažnai ir Irenėjus minima „tradicija“, į kurią jis pastoviai nurodo, yra niekas kita, kaip dar vienas Ireniejaus išradimas, siekiant priversti tylėti kitaip mąstančius ar abejojančius jo teiginiais. Lyg kokia tai tradicija galėtų būti svarbesnė už tiesos pažinimo siekimą.

Taigi, šiandieninė Romos katalikų bažnyčia tikrai negali būti vadinama apaštaline, kaip daugelis to norėtų. Yra taip, kaip yra! O norintiems fantazuoti niekas negali uždrausti džiaugtis savo fantazijomis... Net ir tada, kai Jėzaus Evangelija jums paskaitoma trupinėliais, bažnytinės liturgijos metu.

---

⁶⁹ Ireniejus „Contra Haereses“ III 3 3;

Bažnyčią „pagal Paulių“ atstovaujant

Ištikimas Pauliaus garbintojas ir aršus jo pasekėjas Irenėjus iš Liono buvo kelrodis ankstyvajai krikščionybei ir darė viską kas tik įmanoma, kaip ir pats Paulius, kad pašalintų visus konkurentus. Ta intencija, Irenėjus išrado iki šiol pasaulį gąsdinančio „Antikristo“ sąvoką. Biblijoje (Tanach) ir Naujajame Testamente Antikristo, kaip prieštaraujančio asmens sąvoka, sutinkama vien apaštalo Jono laiškuose. O istoriniuose šaltiniuose „Antikristo“ sąvoka pirmą kartą sutinkama Irenėjus darbe „Prieš erezijas“. Tai leidžia manyti, kad būtent Irenėjus manipuliavo ir atitinkamas vietas apaštalo Jono laiškuose. Nes būtent Irenėjus, kartu su savo tiesioginiais ir netiesioginiais pasekėjais, Antikristui priskyrė tvirtą vietą krikščionybės istorijoje.

Savo darbe „Apaštalinio skelbimo įrodymas“ Irenėjus dar nemini jokie Antikristo, nors oponentus puola ne mažiau aršiai, kaip ir kituose savo darbuose. Tame darbe, kuris savo turiniu yra vien „pilstymas iš tuščio į kiaurą“, Irenėjus savo priešininkus vadina dar pakankamai švelniai: „maro skleidėjais“. Tikrumoje tuo „Apaštalinio skelbimo įrodymu“, Irenėjus jokie apaštalinio skelbimo neįrodo ir jo prisirišimas prie Pauliaus čia dar ne toks ryškus, kaip vėliau.

Matomai tuo metu, kai Irenėjus rašė savo „Apaštalinio skelbimo įrodymą“, apaštalo Jono laišškai dar nebuvo manipuluoti. Deja apaštaliniai laišškai anuomet nebuvo vertinami taip, kaip Evangelijos ir tikrai nebuvo vertinami taip, kaip šiandien mes juos priimame. Evangelija buvo paskelbta neliečiama dar Pauliaus tam, kad būtų išsaugotos paties Paulius manipuliacijos. Bet apaštališkieji laišškai tokios laimės tikrai neturėjo.

Priešingai nei darbe „Apaštalinio skelbimo įrodymas“, Irenėjus darbe „Prieš erezijas“, Antikristas jau tikrai gimsta. Čia Irenėjus savo aiškinimą pradeda „Antikristo pranašo“ sąvoka, ir ta intencija, nors ir nelabai tinkamai, tuoj pereina prie Pauliaus laiškų. Vėliau jis kreipiasi į visas manipuluotas vietas Jono

laiškuose, jas nevykusiai siedamas su nuorodomis į Evangelijas ir užbaigia „Antikristo“ aprašymą pasakiškomis sąsajomis su Apreiškimu Jonui. Ir tuoj vėl savo pasakėlę papildo, naujais pritempimais iš Pauliaus laiškų. Tiesa, Irenėjus iš savo avantiūros gudriai išsisuka nedelsiant sakydamas, kad jis jokiū būdu nemėgina įvardinti Antikristą!

Su dideliu vargu Irenėjus mėgina savo pasakojimus susieti su tariamu „Antikristu“. O to vargo priežastis yra akivaizdi: kur yra Kristus, ten būtinai reikalingas ir Antikristas! Ir kas po tokio baisaus Antikristo pristatymo dar drįstų paprieštarauti to maištininko Kristaus arba krikščionių garbinimui? Kai toks prieštarautojas nedelsiant būtų paskelbtas mažiausiai daugiaragiu žvėrimi, jau vien pagal Ireniejaus pasakėles!

Pauliaus ideologija padarė lemtingą įtaką priimant ar atmetant tuo metu kursavusius raštus. Pavyzdžiui Hieropolio vyskupas Papijas⁷⁰ surašė penkias knygas, kuriose užrašė Viešpaties žodžius. Papijas surašė tai, ką jam pasakojo tiesioginiai antros kartos tikrų apaštalų pasekėjai. Šiandien tos penkios knygos yra dingusios ir apie jas žinome vien iš nuotrupų, pacituotų kitų senovės rašytojų.

Nes anuomet viskas, kas tik patekdavo į bažnyčios „pagal Paulių“ rankas ir netikdavo Pauliaus garbinimui ar jo doktrinai, buvo sistemingai naikinama. O ką bažnyčia „pagal Paulių“ norėjo išsaugoti, tai ir išsaugojo, tai niekur nedingo! Reikia manyti, kad jau tada penkios knygos su Jėzaus Nazariečio žodžiais, „Pauliaus bažnyčiai“ buvo aiškiai nepakenčiama erezija. O sprendžiant pagal baises Pauliaus prakeikimus, Evangelija kuri buvo patikėta Petru, buvo nenuilstamai medžiojama ir naikinama, kaip pati baisesia erezija!

Ačiū Dievui, kad ne visi rašytiniai šaltiniai buvo žinomi „Pauliaus bažnyčioje“ ir taip išliko nesunaikinti. Bet tie darbai, kurie pateko į bažnyčios tarnų rankas ir netiko augančios bažnyčios ideologijai, buvo sistemingai naikinami. Jei kurie raštai tikrai netiko augančiai

---

⁷⁰ Gyveno tar 60. ir 130. m. e. metų.

bažnyčiai, yra visiškai natūralu, kad jie buvo atmesti. Bet visiškai neaišku, kodėl buvo būtina tuos istorinius raštus taip nuosekliai naikinti? Toks isteriškas rašytinių šaltinių naikinimas dar kartą parodo, kad vien konkurencinė ideologija buvo naujai formuojamos bažnyčios pagrindas. Ir belieka tik paklausti: ką taip atkakliai buvo siekiama nusiūti?

Daug netrukus, krikščionių religija tapo net Romos imperijos ideologine doktrina. Manoma, kad cėsorius Gaius Galerius⁷¹ 311. m. e. metais išleido pirmą, taip vadinamą krikščionių „Pakantumo dekretą“. Tuo praktiškai panaikindamas Nero dekretą prieš krikščionis. Taip pat ir cėsorius Konstantinas pirmasis⁷² kartu su savo varžovu rytuose cėsoriumi Licinijum⁷³, taip vadinamu „Mailando susitarimu“ 313. m. e. metais patvirtino cėsorius Galerius dekretą. Euzebijus iš Cezarijos cituoja: „Mes, aš Konstantinas Augustas ir aš, Licinius Augustas (...) išleidome sprendimą dėl taisyklių sutelkiant dėmesį į pagarbą ir garbinimą, nurodant į dieviškumą, suteikti krikščionimis ir visiems žmonėms laisvą pasirinkimą sekti religija, kurią jie visada norėjo.“⁷⁴

Cėsorius Konstantinas tapo vienvaldžiu visoje imperijoje nuo 324. m. e. metų. Sekančiais metais nužudęs savo varžovą Licinijų, o kiek vėliau ir jo 11 metų sūnų, cėsorius Konstantinas tapo vienvaldis ir krikščionių bažnyčioje. Tuoj po to 325. m. e. metais jis sušaukė bažnyčios susirinkimą Nikėjoje. Pagrindinis Konstantino siekis buvo visą Romos imperiją per bažnyčios tarybą susieti su savo vardu ir su savo valdžia. Čia buvo galutinai nuspręsta Kristų (ne Jėzų iš Nazareto!) laikyti Dievo sūnumi, taip prilyginant Dievui. Šitame pasitarime nebuvo leista dalyvauti kitaip manančiam Arijui ir jo palydovams, nes Arijus drįso Jėzuje iš Nazareto įžiūrėti ir žmogiškų savybių.

---

⁷¹ Gaius Galerius Valerius Maximianus, valdė rytuose tarp 305. ir 311. m. e. metų.

⁷² Gaius Flavius Valerius Constantinus, valdė tarp 306. ir 337. m. e. metų.

⁷³ Gaius Valerius Licinianus Licinius valdė imperijos rytuose tarp 308. ir 324. m. e. metų.

⁷⁴ Euzebijus „Historia Ecclesiastica“ X 5;

Taigi, stabmeldys ciesorius, tiesiog stabmeldiškai nusprendė, kad Kristus turi tapti krikščionių dievu. Visiškai nesuprantama, kaip žmonės sugeba taip lengvabūdiškai, tikrai stabmeldiškai kurti dievus. Lyg tie žmonės būtų virš Dievo ir galėtų spręsti, kas yra Dievas ir kas ne. Antikos laikų žmogus ciesorius Konstantinas pirmasis buvo įsitikinęs daugybės dievų galia ir paskelbdamas Kristų dievu, tikrai nemanė, kad senieji dievai per tai prarado galią. Visai nesvarbu kiek vyskupų dalyvavo tame pasitarime. Vienvaldis stabmeldys šalia kitų dievų tiesiog „įsteigė“ dar vieno dievo instituciją.

Krikščionys iki šiol klaidingai teigia, kad ciesorius Konstantinas paskelbė krikščionybę valstybine religija. Tikrumoje, ciesorius Theodosius pirmasis⁷⁵ rytų provincijose, kartu su ciesoriais Flavijum Gratianu⁷⁶ ir Valentinianu antruoju⁷⁷, valdančiais vakaruose, taip vadinamu „Trijų ciesorių dekretu“, nuo 380. m. e. metų krikščionybę įteisino kaip privalomą valstybinę religiją visoje imperijoje. Šitą prievolę sekė teroro akcijos prieš kitatikius ir 13. amžiuje ji peraugo į inkviziciją. O inkvizicija, kaip ji bebūtų teisinama, parodė tikrą krikščionybės esmę – žiauriausia neapykanta viskam, kais jai nesuprantama.

Romos susirinkime 382. m. e. metais bažnyčioje „pagal Paulių“ buvo nustatyta krikščioniškų raštų sąrašo apimtis. Hippo susirinkime 393. m. e. metais, auganti bažnyčia „pagal Paulių“ patvirtino savo kanoną – Naujojo Testamento knygų sąrašą. Tas kanonas pabrėžtinai išskėlė Pauliaus „fariziejų mokymą stabmeldžiams“ kuris, įtraukus į Naują Testamentą daugybę Pauliaus laiškų, buvo griežtai dokumentuotas ateinančioms kartoms.

Ir labai keistas faktas yra tai, kad taip plačiai Pauliaus išgirta evangelija, kuri tariamai nukrito iš dangaus, kaip sako Paulius:

---

⁷⁵ Valdė tarp 379 ir 395 m. e. metų rytuose, o 392 - 394 vienvaldis visoje imperijoje.

⁷⁶ Valdė tarp 375 ir 383 m. e. metų vakaruose

⁷⁷ Valdė vakaruose tarp 375 ir 392 m. e. metų, o iki 383 m. e. metų kartu su Gratianu.

„Mano paskelbtoji Evangelija nėra iš žmonių“⁷⁸, kanono sudarytojų nebuvo pastebėta ir į Naujajį Testamentą nebuvo įtraukta. Nors bažnyčios kanonas buvo sudarytas ištikimiausių Pauliaus garbintojų ir pasekėjų. O jei Paulius skelbė Evangeliją abstrakčiai, kaip šiandien išsisukinėja šiuo klausimu krikščionys, yra tikras stebuklas, kad konkrečios keturios Evangelijos, kurios nenukrito iš dangaus, o buvo surašytos žmonių, visgi buvo įtrauktos į Naujajį Testamentą.

Priešingai, nei, kad teigia teologai, bažnytinis kanonas buvo sudarytas be jokios inspiracijos, vien išsakant asmeninius norus bei įsitikinimus, maždaug taip: „Tai mes priimame, tai mes atmetame, o tai, tiesiog į ugnį, prakuroms...“ Šiandien didžiai gerbiamas, taip vadinamas „Muratori kanonas“, yra tam puikus pavyzdys: „Platinamas laiškas Laudicijai ir dar kitas Aleksandrijai, kurie Pauliaus vardu buvo suklastoti Marcijono sektai. Ir dar vienas, kuris negali būti katalikų bažnyčios priimtas: nes negalima maišyti tulžį su medumi. Vienas Judo laiškas ir du įvardinto Jono, liks katalikų bažnyčioje išlaikyta išmintis, kuri Saliamono draugų džiaugsmui ir jo garbei buvo parašyta. Taip pat Apreiškimus Jonui ir Petrui mes priimame, kuriuos kai kurie mūsų bažnyčioje nenori skaityti.“

Tiesiog nusikaltimas, kad šiandien negalime sužinoti, ką tikrai Paulius rašė tariamose klastotėse Laudicijos ar Aleksandrijos bendruomenėms ir kas buvo rašoma dar viename laiške. Tuo labiau, kad tuo metu apaštalų bendruomenės centras buvo kaip tik Aleksandrijoje. Tie laišakai, kaip matome iš „Muratori kanono“, Pauliaus pasekėjų buvo paskelbti klastotėmis arba „tulžimi“, kadangi netiko valdančiųjų ideologijai, kovojant prieš Marcijoną.

Ir jei kurie apaštalo Petro ar kitų apaštalų raštai taip pat pateko į Pauliaus bažnyčios vadovų rankas, bet netiko jų ideologijai, tikrai neabejotina, kad ir tie raštai buvo paskelbti klastotėmis arbaerezijomis ir sunaikinti. Kelis tokius raštus mini Euzebijus: „Betgi Petro aktai, Petro Evangelija, ir Apreiškimas Petru, kaip mes

---

⁷⁸ Gal. 1, 11-12;

žinome, niekada nebuvo įvardinti katalikiškais raštais...“⁷⁹ Nors apie 200. m. e. metus didžiai gerbiamas „Muratori kanonas“ Apreiškimą Petruui mini kaip katalikišką raštą.

Sudarius Pauliaus bažnyčios knygų sąrašą - kanoną, Pauliaus sukurta religija buvo griežtai dokumentuota. Šita religija iki pat šiol atmeta kiekvieną siekimą pažinti tiesą ir priešingai Jėzaus mokymui, net patį tiesos pažinimo siekimą, skelbia ereziją. Šiandien net mėginama kai kuriuos Pauliaus laiškus paskelbti neautorizuotais, kai siekiama Paulių „išgelbėti“ nuo jo paties padiktuotų nesąmonių.

Vienas požymis Pauliaus laiškuose yra tikrai neišdildomas Pauliaus autorystės įrodymas. Tai besaikis savęs aukštinimas, apsimetus nusižeminusiu. O kur nerandame tokios savigyros ir savęs aukštinimo, galime drąsiai sakyti, kad tas laiškas tikrai ne Pauliaus diktutas. Žinoma, krikščionys turi teisę tikėti tuo, kuo jie nori ir niekas čia nesiruošia jiems tai uždrausti.

Bet Jėzus iš Nazareto sako ir jums: „Saugokitės fariziejų raugo, tai yra veidmainystės! Nėra nieko uždengta, kas nebus atidengta, ir nieko paslėpta, kas nepasidarys žinoma.“⁸⁰ Ir kaip jau žinote, Pauliaus bažnyčia, to fariziejaus iš fariziejų bažnyčia, nėra ir negali būti apaštalinė bažnyčia ir su Jėzaus Nazariečio mokymu, kuris seka iš Evangelijų, tikrai neturi nieko bendro. Tad saugokitės fariziejų raugo!

---

⁷⁹ Euzebijus „Historia Ecclesiastica“ III 3;

⁸⁰ Lk. 12, 1-2;

Epilogas

Tai kaip dabar, kaip turi elgtis tie, kas tikrai nori pažinti Jėzaus Nazariečio mokymą?

Labai paprasta. Jūs turite Jėzaus Evangeliją, kuri rodo, kas jus veda į gyvenimą. Skaitykite Evangeliją be Pauliaus „Sirenų gausmo“, kuris veda į pražūtį, ir mėginkite suprasti, kas jus veda į gyvenimą. Evangelija kalba apie jūsų gyvenimą!

Darykite taip, kaip Jėzus iš Nazareto jums pataria: „Pasistenkite įeiti pro ankštus vartus! Sakau jums, daugelis bandys įeiti, bet neįstengs“⁸¹ O jūs, bent pasistenkite.

---

⁸¹ Lk. 13, 24;

Santraupa

Krikščionybė yra grynas Pauliaus išsigalvojimas!

Metai	Įvykiai	Šaltinis
29	Jono krikštas.	Lk. 3,1-2
31/32	Jėzaus nukryžiuavimas.	Evangelijos
33	Saulius dalyvauja Stepono nužudyme.	Apd. 7,58
30-35	Saulius persekioja Jėzaus Nazariečio pasekėjus.	Apd. 8,1; 26,9-11
33-35	Pilypas pabėga nuo Sauliaus persekiojimo ir ima skelbti Evangeliją Samarijoje ...	Apd. 8,3-40
35	Tariamais Sauliaus atsivertimas.	Apd. 9,3-9;22,6-11; 26,13-18
39	Saulius apsilanko pas apaštalą Petrą ir mėgina įgyti daugiau žinių apie Jėzų.	Gal. 1,18-19; Apd. 9,26-30
41	Krikščionybės atsiradimo pradžia. Nuo šiol Saulius sekėjai pravardžiuojami krikščionimis.	Apd. 11,26
44	Po susitikimo su Kipro prokonsulu Sergejumi Pauliumi, Saulius save pervardina Pauliumi.	Apd. 13,7-9
49	Paulius paskirsto skelbimo kraštus ir galutinai atsiskiria nuo nazariečių ir nuo Jėzaus Mesijo.	Gal. 2,9
50	Po atsiskyrimo, sąmyšių kėlėjo Jėzaus Kristaus vardu, Paulius skelbia tariamai „iš dangaus nukritusią“, tariamai nuosavą Evangeliją.	Apd. 18,1-3; Gal. 1,11-12; Sventonius
60-63	Paulius formuoja savo bendruomenę Romoje.	Apd. 28, 30-31; Irenėjus, Euzebijus
61	Paulius jau pasmerktas mirčiai.	2. Tim. 4,6
62/63	Paulius nužudomas, greičiausiai Romoje.	
68-101	Po ciesoriaus Nero mirties 68. metų birželyje seka Pauliaus pasekėjų bažnyčios steigimas Romoje.	Irenėjus, Euzebijus ir kiti šaltiniai...
68-393	Krikščionių bažnyčios augimas Romoje ir įtakos išplėtimas kitoms bendruomenėms. Irenėjus išranda ir įdiegia „Antikristo“ sąvoką krikščionybėje. Suformuojamas kanonas.	Visa eilė Antikos rašytinių šaltinių.

Priedai

Paulius skelbė savo išsigalvotas teorijas

Iš laiško romiečiams aiškiai matome, kaip Paulius, siekdamas patvirtinti savo teologines teorijas, perinterpretuoja ir net falsifikuoja tekstus. Pavyzdžiui:

„10 kaip parašyta: „Nėra teisingas, nėra nė vieno. 11 Nėra išmanančio, nėra kas Dievo ieško. 12 Visi paklydo ir tapo netikusiais. Nėra kas darytų gera, nėra nė vieno! 13 Jų gerklės – atviras kapas. Savo liežuviais jie rezga klastas, gyvačių nuodai jų lūpose. 14 Jų burnos pilnos keiksmų ir kartumo, 15 jų kojos eiklios kraujui pralieti, 16 jų keliuose griovimas ir vargas. 17 Jie nepažino taikos kelio, 18 ir jie neturi Dievo baimės“.⁸²

Iš pirmo žvilgsnio atrodo gana išmintingas tekstas. Bet tikrumoje, tai kontekstą neatitinkantis svetimų tekstų plagijavimas. Tai vien interpretacijos ir net klaidingai atkartoti tekstai. Kaip sakoma, tai iš bendro išsilavinimo į krūvą sugrūsti Pauliaus „pamokymai“. Konkrečiu atveju visą žmoniją Paulius paskelbia nusikaltėliais ir aiškina, kad „ką besakytų įstatymas, jis kalba tiems, kurie yra įstatymo valdžioje“, vadinasi vien žydams, ir taip aiškiai gina savo protėvių tikėjimą, nuo pagonių įtakos.

O pagonims Paulius aiškina, kad nereikia laikytis įstatymo: „...nes įstatymo darbais Jo akivaizdoje nebus išteisintas nė vienas žmogus. Per įstatymą tik pažįstame nuodėmę.“⁸³ Vadinasi, jei pažinote nuodėmę, tai ir likite taip, kaip esate, nes iš įstatymo, anot Pauliaus, pagonims jokios naudos. Čia Pauliui rūpi vien tai, kad pagonys įtikėtų Jėzų Kristų ir pamirštų tą nukryžiuotąjį - Jėzų Nazarietį.⁸⁴ Taigi, bepigiu buvo mulkinti tuos vargšus neišmanėlius pagonis.

---

⁸² Rom. 3, 10-18;

⁸³ Rom. 3, 19;

⁸⁴ 1. Kor. 2, 1-3;

Nors Paulius sako: „kaip parašyta“, parašyta yra visiškai kitaip. Čia pateikto teksto 10.-12. stropai, tai iškreipti psalmės 14,1. ir 3. tekstai: „*1 Kvailiai sako savo širdyse: ‚Nėra jokio Dievo.‘ Jie nieko neverti, jų darbai yra pasibjaurėtini, nėra nei vieno, kuris daro gerą. (...) 3 Taigi jie visi nusigręžė ir visi tapo netikusiai, ten nėra nei vieno, kuris daro gera, net vienintelio.*“

Tekstas kalba apie sąmoningai nusiteikusius bedievius. Bet Pauliui vien bedievių ne gana, norint skelbti jo paties sugalvotą, sadistinę „prigimtinės nuodėmės“ teoriją. Jis piktnaudžiauja raštais ir visus žmones vadina nusikaltėliais.

O sekančiame, 13. strope, Paulius klaidinančiai interpretuoja psalmės 5,10 tekstą: „*Nes jų burnoje nėra nieko patikimo, jos vidus vien papiktinimai. Jų gerklės yra atviras kapas, savo liežuviais jie vien veidmainiauja.*“ Čia Paulius priplaka ir tuo pačiu falsifikuoja dalį psalmės 14,4 teksto: "*Jie turi aštrius liežuvius kaip gyvatės, gyvačių nuodai jų lūpose.*" O keturioliktas stropas, tik dalinai atkartoja psalmės 10,7 tekstą: "*Jo burna pilna keiksmų, pilna melo ir apgaulės, jo liežuvis pridaro vargų ir nelaimių.*"

Lygiai taip elgiasi Paulius ir su 15-18 stropais, kur pakankamai nevykusiai atkartoja Jesają (59,7-8): „*Jų kojos eiklios piktadarybėms, jie skuba pralieti nekaltą kraują. Jų mintys tai piktadarybės mintys, jų kelyje lieka vien griuvėsiai ir žalą.*“ Tą savo tariamą citatą Paulius užbaigia interpretuodamas psalmę 36,2: „*Tai mano nusikaltėliai bedievišku veikimu jų širdžių gelmėse. Jie neturi Dievo baimės.*“

Taigi, Paulius sako: „kaip parašyta“, ir tariamai cituoja, bet tikrumoje, yra gana prastas Senojo Testamento žinovas. Ir kaip sakyta, Paulius skelbia vien savo paties išsigalvotas teologines teorijas. Kaip matome, tai iš Paulius bendrojo išsilavinimo į krūvą sugrūstas „fariziejų mokymas stabmeldžiams“. Stabmeldžiams, kurie apie to teksto šaltinius, nieko neišmanė.

Sinoptinių Evangelijų šaltinis

Nuo to meto, kai germanistas ir modernios teksto kritikos kūrėjas Karlas Lachmanas⁸⁵ paskelbė, jog Evangelija pagal Matą ir Evangelija pagal Luką savo turiniu sutampa tada, kai jos sutampa su Evangelija pagal Markų, manoma, jog buvo antras sinoptinių Evangelijų šaltinis. Šių apmąstymų pagrindu teigiama, kad Evangelijų pagal Luką ir pagal Matą autoriai, pasinaudojo bendru šaltiniu, taip vadinamu šaltiniu „Q“ (Quelle).

Šiandien populiariai teigiama, kad tai galėjo būti posakių šaltinis, kuris panašus į Evangeliją pagal Tomą. Tačiau, jei sinoptinių Evangelijų kūrėjai tikrai naudojosi posakių šaltiniais, vadinasi ir Evangelijų tekstuose Jėzaus posakiai turi būti lengvai išskiriami. Deja, menkiausi bandymai išskirti vien tik Jėzaus posakius sinoptinėse Evangelijose, veda prie klaidinančių išvadų. Išskirti posakiai savaime reikalauja aplinkybių paaiškinimo. Net nustatant ir jungiant analogijas tarp tekstų iš atskirų Evangelijų, Jėzaus posakiai lieka be ryšio.

Tai reiškia vieną iš dviejų: sistemingai išskiriamų posakių tekste tiesiog nėra arba posakių šaltiniai buvo beviltingai manipuliuoti. Atskiros išimtys tik pabrėžia taisyklę: sistemingai išskiriamų posakių nerandame, o teksto pagrindą sudaro Jėzaus posakius apibūdinančios aplinkybės. Todėl reikia manyti, kad šaltinis "Q", kuris, kaip pabrėžtinai sakoma, kad greičiausiai neišliko, tiesiog niekada ir neegzistavo.

Bet ypatingas sinoptinių Evangelijų tarpusavio panašumas liudija, kad buvo naudotasi bendru šaltiniu. Ar mes imtume pagrindą tarp egzegetu populiariausią šaltinio „Q“ teoriją, ar vien darytume prielaidą, kad sinoptinių Evangelijų autoriai vadovavosi kitais bendrais šaltiniais, grįšime prie vienos išvados, kad tikras sinoptinių Evangelijų originalas mus nepasiekė. Taigi, patys sinoptinių Evangelijų tekstai rodo, kad sinoptinės Evangelijos

---

⁸⁵ Karl Konrad Friedrich Wilhelm Lachmann 1793 – 1851;

mus pasiekė manipuluotu pavidalu. Čia būtų galima dėti tašką, nebesukti sau galvos Evangelijų kilmės bei autorystės klausimais ir sakyti, kad sinoptinių Evangelijų šaltinis yra prarastas.

Bet tiesioginė teksto analizė veda prie išvados, kad Evangelijos pagal Matą ir pagal Luką buvo sudarytos (ne parašytos!) vadovaujantis Markaus Evangelija. Vietomis net pilnai perimant atskirus epizodus iš Markaus Evangelijos. Kaip pavyzdžiu, „Pamokslas nuo kalno“, kuris sudaro net 10% Evangelijos pagal Matą medžiagos.

Markaus užrašytus epizodus randame visose trijose sinoptinėse knygoose. Vienoje knygoje randame pasakojimo pradžia, kitoje knygoje randame to paties įvykio atpasakojimo papildymą, o trečioje knygoje randame pasakojimo pabaigą ir dažnai vėl su papildymais. Taigi, tas numanomas bendras šaltinis buvo ne kas kita, kaip pirmoji Markaus Evangelija, kurią Markus užrašė pagal Petro ir jo palydovų pasakojimus. O nudienos Evangelija pagal Markų yra ne kas kita, kaip Markaus Evangelijos pertvarkymo nuobiros.

Apibendrinus tiesioginę teksto analizę nenoromis peršasi išvada, kad sinoptinės Evangelijos yra trys vienos knygos dalys. Štai pavyzdžiui, Evangelijos pagal Markų 4. sk. 24-25 stropai, vienareikšmiškai yra Evangelijos pagal Luką 6. sk. 38 stropo papildymas. O Evangelijos pagal Matą 7. sk. 1-2 stropų tekstas, yra Evangelijos pagal Luką 6,36-38 stropų teksto tęsinys. Lygiai taip Evangelijos pagal Matą 7,3-5 stropus, nuosekliai seka Evangelijos pagal Luką 6,39-42 stropų tekstas. Per tokius teksto palyginimus, akivaizdžiai matome, kad turime reikalą su viena – į tris dalis perskirta – knyga!

Na, o dabar trumpam įsivaizduokime, kad čia kalbama ne apie Evangelijas, bet apie Odisėją ar Iliadą. Neginčytinas faktas yra tai, kad Evangelijos ne vien religinės knygos, o ir Antikos laukų rašytiniai šaltiniai. Taigi įsivaizduokime, kad vieną tokia Antikos laukų knygą, kaip Odisėją ar Iliadą, Evangelijos pavyzdžiu aš sudraskau į tris gabalus, priskiriu tiems gabalams atskirą

autorystę. Po to, imu visus įtikinėti, kad toks knygos sudarkymas yra neišvengiamas, nes šuo turi keturias kojas, o vėjai pučia iš keturių kraštų! Taip, kaip keturių Evangelijų būtinumą grindžia vienas svarbiausių bažnyčios doktrinos kūrėjų Irenėjus iš Liono⁸⁶. Manau, kad tokio mano sumanymo pasekmės, geriau čia ne aptarti... Deja, kai kalbama apie Evangelijas, niekas tuo nesipiktina, kad išdaryta į tris dalis Markaus Evangelijos tapo šiandieninėms „sinoptinėmis“ Evangelijomis. Ir dar daugiau, nudienos krikščionys daro viską, kas tik įmanoma, kad tik nepaaiškėtų tikras Evangelijų turinys.

Toks Markaus Evangelijos sudarkymas ne būtinai turėjo būti piktybinis. Pirmoji Evangelija buvo laikoma krūvoje, kai atskiri papiruso lapai nesurišti dedami vienas ant kito. Pakako vieno neatsargaus judesio, kad lapai būtų taip supainioti tarpusavyje, jog tikros teksto sekos atstatymui nepakaktų net kelių metų. Iš mus pasiekusių Evangelijų tekstų seka vienareikšmiška išvada, kad kodeksų lapai buvo sumaišyti tarpusavyje. Pasekmėje to įvykio buvo mėginta atstatyti tekstų sekos ir kodeksų eilės tvarką. Toks darbas buvo atliktas ten, kur palyginimas su kitu Markaus Evangelijos nuorašu nebuvo galimas, t. y. Pauliaus aplinkoje. Kaip visada Paulius ir šitą įvyki paskelbė apreiškimu, kai nepavykus atstatyti teksto seką buvo sudaryta Evangeliją pagal Matą. Pauliui tai sudarė galimybę vos dalinai atstatytą Evangeliją net paskelbti „nukritusia iš dangaus“⁸⁷.

Paskelbęs, kad jam patikėta evangelija yra „nukritusi iš dangaus“, Paulius ir Jeruzalėje nebegalėjo nuo savo teiginio trauktis. Nes kaip reiktų paaiškinti norą palyginti savo „dangiškos“ Evangelijos teksto seką, su ta Evangelija, kuri anot Pauliaus

---

⁸⁶ † apie 200. Ireniejus kurdamas keturių evangelijų doktriną rašo: „Savaime suprantama, kad nei mažiau, nei daugiau nei šios keturios evangelijos gali būti. Nes pasaulyje, kuriame mes randamės, yra keturi kraštai ir keturios vėjo kryptys (...) O evangelija bažnyčios ramstis ir pamatas ir įkvėpimas yra, taip natūraliai keturis ramsčius turi turėti. (...) Taigi kaip šventa tvarka dievo sūnaus, taip ir gyvulių pavidalas, kaip gyvulių pavidalas, taip ir evangelijos apibūdinimas. Gyvulių keturgubas (ant keturių) pavidalas, keturguba evangelija, keturguba viešpaties šventa tvarka.“ (Contra Haereses III 11, 8)

⁸⁷ Gal. 1, 11-12;

tariamai yra lygiavertė ir buvo patikėta Petru⁸⁸. O atstatant papirusų lapų eilės tvarką, bei surašant tekstus naujoje knygoje, daugelis subepizodų papildymų buvo palaikyti pasikartojimais ir išskirstyti į atskiras krūvas (knygas).

Pakankamai neįsigilinus į Jėzaus vartotą terminologiją, daugelį Markaus Evangelijos tekstų buvo galima laikyti pasikartojimais. Kaip pavyzdžiui Evangelijoje pagal Matą 10,29-30 stropai ir 12,6-7 stropai Evangelijoje pagal Luką. Ir vien tik tikslus pažodinis vertimas leidžia suprasti, kad subepizodai, kurie ir šiandien vis dar laikoma pasikartojimais skirtingose knygoose, yra vien tarpusavyje susietų subepizodų tęsiniai arba papildymai.

Taigi, pirmosios Markaus Evangelijos pertvarkymo metu pasikartojimais palaikyti tekstai buvo išskirstyti kaip atskiri, pasikartojantys konkretūs subepizodai. Taip atsirado nudienos Evangelijos pagal Markų ir pagal Matą. Nudienos Evangelija pagal Markų, kaip sakyta, yra vien tikros Markaus Evangelijos nuobiros. Evangelija pagal Matą, buvo surinkta apie 50. m. e. metus, iš Markaus Evangelijos perėmus vien Pauliui priimtinius epizodus ir prie to rinkinio prijungus Jėzaus kilmės knygos⁸⁹ dalis. Be to, sudarant Evangelija pagal Matą buvo įrašyti keli nežymūs papildymai, kaip pavyzdžiui, bandant apaštalą Levį paversti apaštalu Matu.⁹⁰

Reikia manyti, kad sudarant Evangeliją pagal Matą dalyvavo ir Lukas. Be kitų liudijimų, tai seka ir iš Irenėjus⁹¹ pasakojimo: „Lygiai taip Lukas, Pauliaus palydovas, Pauliaus skelbtą Evangeliją surašė vienoje knygoje.“ O kai atsiskyrė nuo Pauliaus, likusius nuo Evangelijų pagal Matą ir pagal Markų tekstus, Lukas surašė atskiroje knygoje. Taip patvirtina ir taip vadinamas „Muratori kanonas“, kildinamas iš 200. m. e. metų: „Trečioji Evangelija pagal Luką. Tas daktaras Lukas, kurį Paulius po

⁸⁸ Gal. 2, 7;

⁸⁹ Žiūrėti Mt. 1, 1;

⁹⁰ Mt. 9,9-10 Vienas prierasas „vardu Matas“, kitas „Mato namuose“.

⁹¹ Ireniejus, Contra Haereses, III 1, 1;

Jėzaus prisikėlimo kaip raštingą vyrą pasiėmė su savimi, tai ką jis išgirdo, surašė savo vardu.“ Lukas sekė Paulių iki 61. m. e. metų, o Evangeliją surašė tarp 62. ir 65. m. e. metų, toli nuo Paulius aplinkos. Todėl Irenėjus liudijimas, jei jį nelaikysime eiliniu Irenėjus prasimanymu, kalba tikrai apie tą Evangeliją, kurią skelbė Paulius ir kuri jokių būdu, jau vien chronologiškai, negali būti Evangelija pagal Luką.

Šitie du liudijimai dažniausiai vertinami taip, lyg jie kalbėtų apie vieną ir tą pačią knygą. Deja taip nėra. Irenėjus liudijimas kalba apie tą Evangeliją, kurią skelbė Paulius. O antrasis liudijimas kalba apie Evangeliją pagal Luką, apie „tai ką jis išgirdo“. Bet tokie liudijimai kaip: „tai ką jis išgirdo“, tikrai neišlaiko kritikos. Lyg Lukas būtų buvęs tiek genialus, jog galėjo prisiminti pažodžiui Pauliaus atmetus tikrosios Markaus Evangelijos epizodus. Tas „tai ką jis išgirdo“ greičiausiai reiškia „pagal tai ką jis išgirdo“ pas Paulių, kai Paulius rinko savo „dangišką Evangeliją“. Jei Lukas surašė Evangelijoje pagal Luką „tai ką jis išgirdo“, jis turėjo prisiminti tekstų seką ir tekstus pažodžiui taip tiksliai, kad net Evangelija pagal Luką ir pagal Matą savo turiniu sutampa tada, kai jos sutampa su Evangelija pagal Markų.

Labiau tikėtina, kad Lukas palikdamas Paulių, kuris tuo metu jau buvo pasmerktas⁹², pasiėmė su savimi kodeksus ir knygas, kurias vartojo Paulius. Tarp jų ir tikrosios Markaus Evangelijos liekanas. Taigi, kas liko iš pirmosios Markaus Evangelijos, sudarant Evangelijas pagal Matą ir pagal Markų, evangelistas Lukas išgelbėjo nuo pražūties, surinkdamas tekstus atskiroje knygoje.

***

Konkretūs mėginimai harmonizuoti Evangelijas nėra naujiena. Manoma, kad seniausias darbas šioje srityje, atliktas daugiau nei prieš 1800 metų yra Taciano „Diatesaronas“, taip pavadintas nuo graikiško posakio „iš keturių“. Savo laiku juo naudojosi Sirijos bažnyčia. Visi žinomi mėginimai harmonizuoti Evangelijas,

---

⁹² 2. Tim. 4, 6; 4, 11;

sinoptinių Evangelijų įtakoje, siekė apjungti į vieną visumą visas keturias Evangelijas. Nors tokie mėginimai yra mėginimai sujungti nesujungiamus dalykus. Mums žinoma Evangelija pagal Joną yra savarankiška, išbaigta knyga. Ir vien sinoptinės Evangelijos, kadangi yra trys vienos, perskirtos knygos dalys, turi pakankamai bendrumo ir jas galima pilnai harmonizuoti.

Pagal tam tikrą tvarką jungiant sinoptinių Evangelijų tekstus be religinių ar teologinių nusistatymų, visi, kas tik netingi, ir šiandien gali pilnai atstatyti visą, tikrąją Markaus Evangeliją. Tikrąją Markaus Evangeliją, tą Antikos laikų literatūrinį šedevrą, ne tik galima, bet ir būtina pilnai rekonstruoti.

Pirmoji rašytinė mūsų epochos knyga

Vyriausiajam kunigui Anui ir jo pasekėjams taip ir nepavyko numalšinti tą keistą judėjimą, kuris kilo dar penkioliktais cėsoriaus Tiberijaus viešpatavimo metais. Dabar, kai cėsorius Kaligula perėmė valdžią vėl prasiveržė susidomėjimo ano meto įvykiais audra. Tai buvo tikra gandų audra. Petras nebežinojo ką daryti, kaip tuos žaibiškai sklindančius gandus, tiesiog fantastinius pasakojimus, sustabdyti. Ir jis visiškai nusiminė, kai išklausė eilinį moterų pasakojimą apie visose apylinkėse sklindančius paskalas. Jam buvo neįprasta, kad negalėjo rasti išeities.

Tuo tarpu moteriškė, kuri tik ką baigė savo pasakojimą apie naujus gandus, lyg pati su savimi kalbėdama, pasiūlė surašyti knygoje tai, kas tikrai įvyko. Lyg tarp kitko, ji dar pridūrė, kad tada nebūtų pagrindo gandams ir taip teisingas įvykių atpasakojimas galėtų išlikti ilgesnį laiką.

Petras net supyko. Jis nemokėjo rašyti, bet puikiai žinojo, kad parašyti menkutį raštą yra labai brangu. O surašyti atskirą ruloną, nebuvo jokių vilčių. Romos raštvedžiai nesivaržė dėl beprotiškų kainų. Todėl kalbos apie įvykių užrašymą, dar labiau erzino. O moteriškė, kalbėjo beveik be pertraukos toliau...

Petras visgi sukľuso, kai kalba pakrypo apie jauną, visai neseniai atvykusį raštvedį. Teisingai aprašyti įvykius buvo nauja, nors ir niekuo nepagrįsta viltis. Petras net pagalvojo, kad tai tikrai gali būtų vienintelis būdas užkirsti kelią visur sklindantiems gandams. Todėl Petras, kaip ir buvo įpratęs, susivokė staiga, kai tik kalba pakrypo apie jauną, tik ką atvykusį raštvedį. Jis jau net tikėjosi, kad gal tas raštvedys dar nežinojo, kas šioje provincijoje vyksta. O tikriau, Petras jau beveik vylėsi, kad jaunas raštvedys nebijos aprašyti įvykius. Nors visa tai buvo visiškai nepagrįsta, bet tuo tarpu vienintelė viltis, užkirsti kelią sklindantiems gandams.

Visa tai apmąstęs, Petras griežtai pareiškė, kad ne jam apmokėti net patį pigiausią raštvedį ir dar griežčiau nutraukė moteriškės pasakojimą. Dabar neteko žado visi susirinkusieji dėl tokio Petro staigumo. Po to Petras pasivedė moteriškė į šalį tiek, kad kiti negirdėtų jų pokalbio. Moteriškė bauščiai stebėjosi neįprastu Petro griežtumu ir dar labiau nustebo kai jis uždraudė jai apie tą raštvedį išvis kam nors prasitarti. Išklausęs moteriškės pasižadėjimus, Petras paliepė jai kuo skubiau surasti tą raštvedį ir sužinoti ar labai brangu būtų surašyti nedidelį ruloną. O plepioji moteriškė su džiaugsmu nubėgo vykdyti užduoties ir jau sekančią dieną Petro pavedimas buvo įvykdytas.

Dabar Petrai teko rimtai pasukti galvą, kur gauti pinigų rulonui. Jam dabar reikėjo rūpintis tuo, kas anksčiau taip retai rūpėjo. Dar po dienos, kuri praėjo visam susibūrimui audringai diskutuojant, kaip ir kur gauti reikalingus pinigus, buvo beveik lengvabūdiškai nuspręsta, kad anksčiau ar vėliau su tuo raštvedžiu pavyks atsiskaityti. Nedelsiant visas būrys patraukė pas raštvedį. Ir taip naujo raštvedžio atvykimas, tapo vieša paslaptis.

Tuo metu, Markus ruošėsi priimti svečius. Po atvykimo į šią provinciją, jis dar nebuvo gavęs nei vieno rimto užsakymo. Vietiniai žmonės buvo tiek neturtingi, kad retai kada prireikdavo pusvelčiui surašyti kokį raštą. O darbas su Romos valdininkais buvo be galo nuobodus ir kaprizingi jų diktantai jau spėjo įkyrėti. Taip jo tylios svajonės apie galimą žymaus raštvedžio karjerą palengva nyko.

Todėl dabar, Markus laukė užsakovo su smalsumu. Jis jaudinosi kaip tikras mokinukas. Jaudinosi kaip tik todėl, kad užsakovas nebuvo Romos valdininkas. Nors apie būsimą darbą pasiūstoji moteriškė nepasakė nieko konkrečiau, o apie tuos įvykius, kuriuos moteriškė baugščiai užsiminė, Markus buvo girdėjęs labai mažai. Pagaliau, visa tai jo tiesiog nedomino, nes jis turėjo pakankamai savų rūpesčių.

Kai į duris pasibeldė, Markus net krūptelėjo pažadintas iš savo minčių. Jis išsitempė prie raštvedžio staliuko, prie kurio jau kuris

laikas stovėjo ir šūktelėjo, kad durys neužsklęstos. Nors Markus nesąmoningai jau atkreipė dėmesį į keistą šurmulį kieme, bet kai tikra minia įgužėjo į kambarį, nustėro. Visi staiga nutilo. Kai Petras pamėgino paaiškinti ko jie atėjo, vėl kilo šurmulys. Kažkuris mėgino aiškinti ką reikia rašyti. Kitas, be jokios priežasties, įtikinėjo koks svarbus tas darbas. Markus nieko nesuprato ir griežtai paprašė kalbėti tik tą, kuris tarp jų yra vyresnysis.

Po to Markus su dėmesiu išklausė audringą Petro kalbą ir jau žinojo, kad šito užsakymo nepriims. Kai Petras išgirdo sprendimą, nusiminė. Jokie mėginimai perkalbėti Markų nebeпадėjo ir atėjusieji irzliai bumbėdami išgūžėjo laukan.

Petras ėjo paskutinis ir jau norėjo uždaryti duris, kai staiga pats nustebo dėl išsakytų savo minčių. Stovėdamas tarpduryje, jis aiškino, kad jei Markus nesiims šito darbo, tai jau po poros metų apie Markų visi užmirš. Petrai pačiam buvo keistas, kad jis tai sako. Nesąmoningai jis net gėdijosi dėl taip naiviai nuskambėjusio argumento. Petras kalbėjo ir apie Markaus sėkmę po įvykių užrašymo taip vaizdžiai, kad Markus tiesiog kūniškai pajuto tą galią, kurią skleidė Petro kalba. Labiausiai Markų stebino beatodairiškas Petro pasitikėjimas Dievu ir sugebėjimas spręsti, kas ką turi daryti. Markui tokie argumentai, kaip Dievo valia, buvo naujas, sunkiai suprantamas dalykas ir vieną akimirką jis net suabejojo ar teisingai pasielgė, bet sprendimo nepakeitė.

Petras tyliai uždarė duris ir išėjo. Markus tiesiog fiziškai jautė Petro nusiminimą. Likęs vienas jis svarstė kokio baisaus pavojaus jam tik ką pavyko išvengti. Mintyse šmėsčiojo pokalbio nuotrupos. Nors ir dabar Markus nesužinojo nieko tikro apie tuos įvykius, kuriuos reikėjo aprašyti, jam kėlė nerimą jau vien tai, ką jis tikrai žinojo. Jis tikrai puikiai žinojo, kad visose apylinkėse šniukštinėjo žmonės, kurie be atodairios persekiojo to malšinamo judėjimo šalininkus. O dabar, pas jį apsilankė visas būrys to judėjimo atstovų! Markus juto kaip įvykiai, apie kuriuos jis

neturėjo jokio supratimo ir žinojo apie juos vien iš pasakojimų, dabar jį palietė betarpiškai. Jis, jaunas raštvedys, kuriam visas gyvenimas buvo dar prieš akis, staiga atsidūrė persekiojimo pavojaus ir tų jam visiškai nesuprantamų įvykių sūkuryje.

Bet dar didesnę nerimą Markui kėlė Petro žodžiai. Nors jis negalėjo suvokti kodėl, bet tiesiog jautė, kad Petras pasakė kažką svarbaus, kažką tokio, kas vertė apsispręsti kitaip. Markus jautė, kad įvykių aprašymas gali būti tikrai svarbus. Gal tikrai, kaip Petras sakė, jo darbas nebus užmirštas per kartų kartas. Bet tuo pačiu metu jis nenorėjo tikėti, kad jam, dar tik pradėjusiam savo darbą jaunuoliui, galėtų tekti tokia svarbi užduotis.

Jis vėl ir vėl grįždavo prie minties, kad jei tai tikrai taip svarbu, kaip sakė Petras, reikia jį vyti. Gal greičiau, keista vidinė jėga vertė vyti Petrą. Pagaliau Markus lyg burdamas nusprendė, jog jei Petro nebepavys, tai bus tikras ženklas, kad Petro žodžiai neturi rimto pagrindo. Nes Petro perteiktas svarbos pajutimas Markų privertė galutinai apsispręsti. Dar kiek padvejojęs jis užsimetė apsiaustą ir išėjo laukan.

Paprastai Markus retai išeidavo laukan tamsoje. Bet dabar, jį pagavusi tamsa tiesiog pribloškė. Buvo labai tamsu ir nyku. Blogiausia, kad jis nežinojo į kurią pusę reikia eiti. Bet lyg trumpai išgirdo tolimus balsus ir nužingsniavo ton pusėn. Labiau iš baimės negu skubėdamas, Markus beveik bėgo. Kai po ilgokoėjimo, panašaus į bėgimą, Markus jau norėjo grįžti namo, vėl išgirdo balsus. Sustoję, apsidairė ir suvokė, kad yra netoli miesto turgaus.

Pasidarė ramiau nes turguje nakvodavo užtrukę pirkliai ir palei tvorą vaikščiodavo sargyba. Iki turgaus tvoros buvo likę gal trisdešimt žingsnių. Jis vėl stabtelėjo, nes lyg ir vėl išgirdo balsus. Bet eiti toliau Markus vis nesiryžo. O kai vėl išgirdo balsus jis staiga apsisprendė, kad Petro argumentams patvirtinti pakaks nueiti iki turgaus tvoros. Jis jau buvo tikras, kad jo naktinis pasivaikščiojimas nieko bendro neturi su Dievo valia, kaip jam aiškino Petras.

Dar nepriėjus turgaus tvoros, staiga prieš Markų šmėstelėjo šešėlis. Markus sustojo sustingęs ir po sekundės net atšoko iš baimės, kai visai šalia savęs išgirdo klausimą. Petras, dar nebaigęs savo klausimo, pažino Markų ir taip pat, be galo nustebęs, priėjo prie jo. Markus nutraukė klausiančią tylą ir pašnibždomis tarė: "Ateik vienas ir susitarsim. Negi nori kad ir mane nukryžiuotų?". Petras gerai suprato Markaus baimę, bet visgi paklausė ar gali atsivesti patikimiausius draugus. Markus nenoriai linktelėjo tylėdamas. Jie susišnibždėjo kada susitikis ir paspaudė vienas kitam rankas. Namo Markusėjo ramiai ir lėtai. Nors dar nesuprato kodėl, bet dabar jis tvirtai jautė, kad jam nebereikia nieko bijoti.

Kai Petras ir dar keli vyrai atėjo pas Markų, vėl kilo šurmulys. Atėjusieji pradėjo pasakojimą kalbėdami vienas per kitą, vienas kitą pertraukdami ir susiginčydami. Jie pasakojo viską vienu metu, viską, kas ką prisiminė. Kalbėjo taip, kaip buvo įpratę, kaip kalbėdavo gatvėse, aikštėse ar namuose, kai skelbdavo Jėzaus mokymą. Markus pertraukė šurmulį ir mėgino paaiškinti, kad jis negali suprasti ką reikia rašyti. Vienas atėjusių, tas, kuris buvo itin mažo ūgio, buvo pats aktyviausias. Jis labai kategoriškai pareikalavo, kad Markus rašytų pažodžiui viską, kas bus pasakojama. Bet Petras tuoj pat griežtai nuramino išsišokėlį ir liepė netrukdyti. O Markus užgniaužė kylantį nusivylimą ir įveikęs nuoskaudą paprašė vyrus kalbėti po vieną. Jis paaiškino atėjusiems, kad įvykius reikia atpasakoti nuo pradžios, nuo Jėzaus gimimo arba nuo to meto, kai Jėzus pradėjo savo veiklą.

Paaiškéjo, kad atėjusieji nelabai gerai prisimena, kaip ten viskas klojosi nuo pradžios. Kažkuris dar įterpė, kad jis gali pasakoti tik nuo tos dienos ir ne daugiau, kai Jėzus jį pasišaukė. Žodžiu, viskas susijaukė ir susipainiojo, nes dabar, reikėjo pasakoti kitaip. Kažkaip kitaip, nei, kad įprasta. Apaštalams tai buvo naujas, sunkus, bet išsprendžiamas uždavinys. Po labai ilgai trukusio bumbėjimo tarpusavyje, vyrai, kurie sėdėjo ant ilgo suolo pasienyje, staiga nusprendė, kad Markus turi paaiškinti

kaip reikia kalbėti, kaip reikia pasakoti, kad tai kas sakoma būtų galima užrašyti.

Dabar iniciatyva ir atsakomybė atiteko Markui ir nuo šio momento tokia padėtis išliko iki pat darbo pabaigos. Dabar, Markui buvo tikrai svarbu, kad nieko nepraleistų ir nepakeistų tame, ką jis išgirdo. Jis pateikė kelis pavyzdžius kaip reikia pasakoti, paaiškino, kaip dėsto laiškus Romos valdininkai ir pasiūlė ateiti kitą kartą. Jis dar pridūrė, kad kiekvieną kartą prieš ateinant pas jį, vyrai turi gerai apgalvoti apie kurį vieną, konkretų įvykį jie pasakos.

Prieš atsiveikinant, kai paaiškėjo kiek atėjusieji turi surinkę pinigų, Markus, lyg jausdamasis kaltas paaiškino Petru, kad negalės pasakojimą surašyti rulone. Rulonas kainavo žymiai brangiau, negu atėjusieji galėjo sumokėti. Tada Markus parodė gelsvą lapą ir pasakė, kad už turimus pinigus jis gali nupirkti tik "atraižų", kaip tą lapą pavadino. Kažkuris mėgino prieštarauti, minėdamas numatyto darbo svarbą, bet Petras, nedvejodamas sutiko ir pridūrė, kad svarbiausia yra viską surašyti. Tuo pirmas pasakojimas ir pasibaigė.

Kaip visada, taip ir trečiam susitikimui Markus ruošėsi iš anksto. Jis sudėliojo nupirktas "atraižas" ant apatinės rašomojo staliuko lentynos. Ant staliuko, pasitiesė vieną lapą ir ilgokai pamąstęs, užrašė pirmuosius žodžius: "Jėzaus evangelijos pradžia..." ir dar nebaigė sakinio, kai į kambarį sugūžėjo Petras su draugais.

Jie susėdo pasienyje ant ilgo suolo, kiek pasišnibždėjo tarpusavyje ir nutilo, laukdami ką pasakys Markus. Markus perskaitė ką tik ką buvo užrašęs ir nustėro dėl pratrūkusio nepasitenkinimo. Tas, kuris ir anksčiau išsišoko, metė kaltinimą, kad tai nebuvo pasakyta. Nors Petras tuojau nutildė Jokūbą, Markus susierzinęs pareiškė, kad jis paims naują lapą ir pridūrė, jog visi raštai turi turėti savo pradžią, kuri nusako apie ką eis kalba. Dabar Markus, nors tikrai nuoširdžiai džiaugėsi nauju darbu, dėl nuoskaudos ir nevilties vos tvardėsi nemetęs pradėtą darbą...

Bet vienas iš atėjusių, kuris kaip ir anksčiau visą tą laiką stovėjo atsirėmęs į durų staktą tylėdamas, trumpam įsiterpė į pokalbį. Jis pakartojo Markaus užrašytą sakinį ir papildė jį ištrauka iš Izajo pranašystės. Markus maloniai nustebeš tuojau užrašė kas buvo pasakyta. Taip buvo užbaigtas pirmasis sakinytis ir užrašyta knygos pradžia.

Tas išsilavinęs vyras, kuris vis stovėdavo prie durų staktos tylėdamas, po šio susitikimo daugiau nebeatėjo pas Markų. Markus jį prisimindavo retai, bet visada, kai būdavo sunku suprasti pasakojimo esmę. Laikas nuo laiko, Petras taip pat prisimindavo pradingusį Joną, kuris nebevaikščiojo su juo. Tikriau pasidomėti, ką Jonas veikė, Petras tiesiog nebeturėjo laiko, nors ir buvo girdėjęs, kad Jonas kažkur išvykęs. Kartą, su gailėsčiu net pagalvojo, kad gal Jonas visai atsimetė nuo Jėzaus mokymo, bet šitą mintį tuojau nuvijo nuo savęs. O tuo tarpu su kiekvienu nauju pasakojimu jo paties darbas ėjosi vis geriau.

Pagaliau prasidėjo tikras darbas. Nors vėl ir vėl reikėjo priminti, kad neįmanoma tvarkingai užrašyti audringą pasakojimą, Markus stropiai rašė viską, ką girdėjo. Jėzaus mokiniai stengėsi kalbėti po vieną, nors vis susiginčydavo dėl išsakytos minties ar dėl atkartotų Jėzaus posakių tikslumo. Pagaliau buvo nuspręsta, kad reikia užrašyti kiekvieno pasisakymą pažodžiui ir kai vienas kuris kalbės, kiti turi tylėdami apgalvoti savo mintis. Markus stropiai rašė viską pažodžiui, bet kartais, kai pasakojimas jam atrodydavo per daug nerišlus, papildomai surašydavo savo apibendrinimą.

Dėl taupumo Markus tekstus surašė ant popiruso, abiejuose lapo pusėse. Vėliau, tie lapai buvo dedami iš eilės, vienas ant kito. Gana greitai paaiškėjo, kad naudotis taip sutvarkytais tekstais pakankamai patogiu. Kur kas patogiau, nei vynioti ruloną. Taip žmonijos istorijoje prasidėjo nauja epocha. Taip prasidėjo kodeksų epocha, kai tekstai surašomi abiejuose popiruso pusėse ir laikomi krūvoje, sudėti vienas ant kito. Taip prasidėjo nerištų, rašytinių knygų epocha, kuri didele dalimi pakeitė rulonų epochą. Taip buvo užrašyta Evangelija ir pirmoji rašytinė knyga.

P.S. Po pirmosios Evangelijos parašymo, Markus liko Petro raštvedžiu ir vertėju iki pat Petro mirties. Po Petro mirties Markus aprašė ką Petras veikė ir kaip Petras skelbė Evangeliją. Tas antras Markaus darbas išliko tik dalinai Apaštalų darbų knygos pirmuose skyriuose. Markaus pasakojimus apie Petrą dalinai, tiek kiek turėjo po ranka, Lukas pateikė savo antros knygos pradžioje. O apaštalas Jonas kiek vėliau surašė atskirą Evangeliją. Jonas ir jo draugai, kai ištyrė jau užbaigtą Markaus knygą, papildė ją nauja knyga, kuri išryškino Jėzaus mokymo dvasinę svarbą.

Apie Evangelijų pradžia

Trijų sinoptinių Evangelijų autoriai, sekdami Antikos tradiciją, savo veikalo pirmąją eilutę nurodė, apie ką eis kalba. Taip ir evangelistas Markus pirmu savo veikalo sakiniu mus informuoja: tai „Jėzaus⁹³ evangelijos pradžia“. Lukas taip pat laikosi Antikos tradicijos ir sako, kad jis mėgins tvarkingai atstatyti tą raštą, kurį jau daugelis mėgino atstatyti. Šiandien visiškai aišku, kad evangelisto Mato niekada nebuvo. Bet galima manyti, kad koks tai Matas mėgino parašyti Jėzaus kilmės knygą, nes pirmu sakiniu nurodo, jog tai ką jis aprašo, yra Jėzaus kilmės knyga. Tos kilmės knygos dalį prijungus prie iš pirmosios Markaus Evangelijos išrinktų tekstų dalių, buvo sudaryta šiandieninė Evangelija pagal Matą. Pati „Kilmės knyga“, galėtų būti prilyginta eiliniam ne kanoniniam pasakojimui, nes nėra Evangelija ar jos dalis ir neturi skelbimo turinio, kas savaime ir tiesiog privalomai išplaukia iš pačios Evangelijos sąvokos. O tikra trijų sinoptinių Evangelijų pradžia yra pasakojimas apie Joną Krikštytoją, kuris randamas nuosekliai paskirstytas per visas tris Evangelijas.

Euzebijaus iš Cezarijos „Bažnyčios istorijoje“,⁹⁴ parašytoje ketvirtojo šimtmečio pirmoje pusėje randame, kaip evangelistas Jonas aptaria Evangelijų pradžia: „Raštams stokoja atpasakojimo, ką Jėzus veikė pirmiausiai, savo mokymo pradžioje.“ Euzebijaus papildo šią mintį sakydamas: „Taip aiškindamas jis (apaštalas Jonas) visiškai teisingas. Nes yra aišku, kad trys evangelistai aprašo vien tai, ką Šventenybė po Jono Krikštytojo suėmimo per vienus metus nuveikė, ką jie pačioje jų raštų pradžioje leidžia suprasti“.

---

⁹³ Iš devynių teksto patikslinimui naudotų kodeksų, tik du, kodeksas „Sinaiticus“ ir kodeksas „Vaticanus“ šioje vietoje prirašo „Mesijaus“ ir tik vienas kodeksas „Alexandrinus“ prirašo „Dievo sūnaus“. Kadangi pirmosios Evangelijos, to Antikos perlo atstatymas nėra religinio pobūdžio darbas, čia ir kitur, kiek tik įmanoma, laikomasi kuo arčiau originalaus teksto.

⁹⁴ Euzebijus „Historia Ecclesiastica“ III 24;

Ta pirmoji Markaus Evangelija buvo padiktuota apaštalo Petro ir jo pasekėjų. Trys sinoptinės Evangelijos, su keliais nedideliais vėlesniais priedais, aprėpia visą Markaus Evangelija ir yra taip seniai ieškotas, bet niekada nerastas, taip vadinamas Q – Šaltinis. Čia kaip pavyzdys pateikiamas atstatytas pirmasis, pirmosios Markaus Evangelijos epizodas.

Markaus Evangelijos pradžia

Jėzaus evangelijos pradžia, kaip pranašo Izaijo parašyta: „Štai aš siunčiu pirma tavęs savo pasiuntinį, kuris nuties tau kelią. Tyruose šaukiančiojo balsas: ‚Paruoškite Viešpačiui kelią! Ištiesinkite jam takus!‘“⁹⁵

Penkioliktasis cėsoriaus Tiberijaus viešpatavimo metais, Poncijui Pilotui valdant Judėją, Erodiui esant Galilėjos tetrarchu, jo broliui Pilypui - Iturėjos bei Trachonitidės krašto tetrarchu, Lisanijui - Abilėnės tetrarchu, prie vyriausiųjų kunigų Ano ir Kajafo, pasigirdo Viešpaties žodis Zacharijo sūnui Jonui dykumoje. | Anomis dienomis pasirodė Jonas Krikštytojas. Jis skelbė Judėjos dykumoje: „Atsiverskite, nes prisiartino dangaus karalystė“. Jis yra tas, apie kurį pranašas Izaijas yra pasakęs: „Dykumoje šaukiančiojo balsas: ‚Paruoškite Viešpačiui kelią! Ištiesinkite Jam takus!‘“⁹⁶

Taip pasirodė dykumoje Jonas. Jis krikštijo ir skelbė atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti. Pas jį traukė visa Judėjos šalis ir visi Jeruzalės gyventojai. Jie išpažindavo nuodėmes ir buvo jo krikštijami Jordano upėje. | Jis apėjo visą Pajordanę, skelbdamas atsivertimo krikštą nuodėmėms atleisti, kaip parašyta pranašo Izaijo kalbų knygoje: Tyruose šaukiančiojo balsas: Taisykite Viešpačiui kelią! Ištiesinkite jam takus! Kiekvienas slėnys tebūna užpiltas, kiekvienas kalnas bei kalnelis - nulygintas. Kreivi keliai taps tiesūs, o duobėti - išlyginti. Ir visi žmonės išvys Dievo išgelbėjimą.⁹⁷

Jonas vilkėjo kupranugario vilnų apdaru, o strėnas buvo susijuosęs odiniu diržu. Jis valgė skėrius ir lauko medų. Jis skelbė: „Po manęs ateina galingesnis už mane, - aš nevertas

---

⁹⁵ Mk. 1, 1-3;

⁹⁶ Lk. 3, 1-2; Mt. 3, 1-3;

⁹⁷ Mk. 1, 4-5; Lk. 3, 3-6;

nusilenkęs atrišti jo kurpių dirželio. Aš jus krikštijau vandeniu, o jis krikštys jus Šventąja Dvasia“.⁹⁸

Pamatęs daug fariziejų ir sadukiejų, einančių krikštytis, Jonas juos barė: „Angių išperos, kas jus pamokė bėgti nuo besiartinančios rūstybės? Duokite tikrų atsivertimo vaisių! Ir nemėginkite ramintis: ‘Tuo, mūsų Tėvas - Abraomas’. Aš jums sakau, kad Dievas gali pažadinti Abraomui vaikų iš šitų akmenų. Štai kirvis jau prie medžio šaknų, ir kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį. Aš jus krikštiju vandeniu, kad atsiverstumėte, bet po manęs ateis galingesnis už mane, - aš nevertas jam nė kurpių nuauti. Jisai krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi. Jo rankoje vėtyklė, ir jis išvalys savo kluoną. Kviečius surinks į klėtį, o pelus sudegins neužgesinama ugnimi“. | O Jonas vilkėjo kupranugario vilnų apdaru, strėnas buvo susijuosęs odiniu diržu. Jo maistas buvo skėriai ir lauko medus. Pas jį ėmė rinktis Jeruzalės gyventojai, visa Judėja ir visa Pajordanė. Jie išpažindavo nuodėmes ir buvo jo krikštijami Jordano upėje.⁹⁹

Ateinančioms pas jį krikštytis minioms Jonas sakė: „Angių išperos. Kas jus pamokė bėgti nuo besiartinančios rūstybės? Duokite tikrų atsivertimo vaisių! Ir nbandykite ramintis: ‘Tuo, mūsų tėvas - Abraomas’. Aš jums sakau, kad Dievas gali pažadinti Abraomui vaikų iš šitų akmenų. Štai kirvis jau prie medžio šaknų, ir kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį“. Minios jį klausinėjo: „Tai ką gi mums daryti?!“ Jis sakydavo jiems: „Kas turi dvejus marškinius, tepasidalija su neturinčiu, ir kas turi ko valgyti, tegul taip pat daro“. Ėjo ir muitininkai krikštytis ir klausė: „Mokytojau, o ką mums daryti?“ Jis aiškino jiems: „Nereikalaukite daugiau, negu jums nustatyta“. Taip pat ir kariai klausinėjo: „O ką mums daryti?“ Jis jiems sakė: „Nieko neskriauskite ir melagingai neliūdinkite, tenkinkitės savo alga“.

⁹⁸ Mk. 1, 6-8;

⁹⁹ Mt. 3, 7-12; Mt. 3, 4-6;

Stiprėjant žmonių lūkesčiams ir daugeliui pradėjus spėlioti, ar čia kartais ne Mesijas, Jonas visiems kalbėjo: „Aš, tiesa, krikštiju jus vandeniui, bet ateina už mane galingesnis, kuriam aš nevertas atrišti kurpių dirželio. Jisai krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi. Jo rankoje vėtyklė: jis išvalys savo kluoną ir surinks kviečius į klėtį, o pelus sudegins neužgesinama ugnimi“. Dar daug kitų paraginimų jis davė tautai ir skelbė gerąją naujieną.

Bet Tetrarchas Erodas, Jono baramas dėl Erodiados, savo brolio žmonos, ir dėl visų piktadarybių, kurias darė, pridėjo prie jų dar ir tai, kad uždarė Joną į kalėjimą.¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ Lk. 3, 7-20;

Kas pasmerkė Jėzų?

Jėzus buvo nukryžiuotas ne tam, kad praliejus kraują būtų nuplautos kieno tai nuodėmės, kaip teigia Paulius ir jo bažnyčia. Jėzus buvo pasmerktas taip, kaip Evangelijoje rašo apaštalas Jonas: „Vienas iš jų Kajafas, tais metais vyriausiasis kunigas, jiems tarė: „Jūs nieko neišmanote ir nepagalvojate, jog jums naudingiau, kad vienas žmogus mirtų už tautą, o ne visa tauta žlugtų“¹⁰¹.

Rytui išaušus, visi aukštieji kunigai ir tautos seniūnai nusprendė, kad Jėzus turi būti nužudytas. Surišę išvedė jį laukan ir atidavė jį valdytojui Pilotui. | Tuoj po to, anksti ryte kai padarė sprendimą, aukštieji kunigai, seniūnai ir rašto aiškintojai, bei visa teismo taryba surištą Jėzų nuvedė ir perdavė Pilotui.¹⁰² Pakilusi jų gausi minia nusivedė Jėzų pas Pilotą. Ten jie ėmė jį skųsti, sakydami: "Mes nustatėme, kad šitas kiršina mūsų tautą ir draudžia mokėti ciesoriui mokesčius, tvirtina esąs Mesijas ir karalius". | Jėzus stovėjo valdytojo akivaizdoje, o valdytojas jį klausė: "Ar tu esi žydų karalius?" Jėzus atsakė: "Tu tai sakai ". Aukštųjų kunigų ir seniūnų skundžiamas, jis nieko neatsakė. Tuomet Pilotas paklausė: "Ar negirdi, kaip baisiai jie tave kaltina?" Bet jis neatsakė nė vienu žodžiu, nė į vieną kaltinimą ir tuo be galo nustebino valdytoją.¹⁰³ O Pilotas jį klausė: "Ar tu esi žydų karalius?" Jis atsakė jam: "Tu sakai". O aukštieji kunigai visaip jį skundė. Tad Pilotas vėl jį klausė: "Tu nieko neatsakai? Žiūrėk, kaip daug jie tave kaltina." Jėzus daugiau nebeatsakinėjo, o Pilotas labai stebėjosi.

Per šventes valdytojas paleisdavo miniai vieną kalinį, kurio jie norėdavo. Tuomet turėjo garsų kalinį vardu Jėzus Barabas.

---

¹⁰¹ Jn. 11, 49-50;

¹⁰² Mt. 27, 1-2; Mk.15, 1;

¹⁰³ Lk. 23, 1-2; Mt. 27, 11-14; Mk.15, 2-5;

Susirinkusius Pilotas paklausė: "Katrą norite, kad jums paleisčiau: Jėzų Barabą ar Jėzų, vadinamą Mesiju?" Mat suprato, kad jie išdavė jį iš pavydo. Sėdinčiam teismo krasėje Pilotui žmona atsiuntė įspėjimą: "Nieko nedaryk šiam teisiamajam! Šiąnakt sapne aš labai dėl jo kentėjau".¹⁰⁴

Bet aukštieji kunigai ir seniūnai sukurstė žmones, kad prašytų paleisti Barabą, o Jėzų nužudyti. Atsiliepdamas valdytojas jiems sakė: "Katrą norite, kad jums paleisčiau?" Jie šaukė: "Barabą!" Pilotas klausė: "Ką gi man daryti su Jėzumi, kuris vadinamas Mesiju?" Jie visi sakė: "Jis turi būti nukryžiuotas!" Tada jis klausė: "O ką gi pikta jis yra padaręs?" Bet jie dar garsiau šaukė: "Jis turi būti nukryžiuotas!"¹⁰⁵

Pilotas paaiškino aukštiesiems kunigams ir miniai: "Aš nerandu šitame žmoguje jokios kaltės". Bet jie vis aršiau tvirtino: "Jis savo mokslu kursto tautą visoje Judėjoje, pradedant nuo Galilėjos iki čia". Tai išgirdęs, Pilotas paklausė, ar tas vyras galilėjietis. Sužinojęs, kad Jėzus iš Erodo valdų, nusiuntė jį pas Erodą, kuris irgi buvo tomis dienomis Jeruzalėje. Erodas, pamatęs Jėzų, labai apsidžiaugė. Mat jis jau pirmiau norėjo jį išvysti, nes buvo apie jį girdėjęs ir tikėjosi pamatysiąs jį darantį kokį nors stebuklą. Jis ėmė jį visaip klausinėti, bet Jėzus jam neatsakinėjo. Tuo tarpu aukštieji kunigai ir Rašto aiškintojai apstoję be paliovos jį kaltino. Tada Erodas su savo palyda Jėzų paniekino ir išjuokė. Paskui, aprenkęs jį baltu drabužiu, pasiuntė atgal Pilotui. Tą dieną Erodas ir Pilotas tapo draugais, o seniau jie pykosi.¹⁰⁶

Pilotas, sušaukęs aukštuosius kunigus, seniūnus ir liaudį, pareiškė: "Jūs atvedėte man šį žmogų, kaltindami jį liaudies kurstymu. Bet aš, jį apklausęs jūsų akyse, neradau nė vienos jam primetamos kaltės. Taip pat ir Erodas, nes sugražino jį atgal.

¹⁰⁴ Mt. 27, 15-19;

¹⁰⁵ Mt. 27, 20-23;

¹⁰⁶ Lk. 23, 4-12;

Taigi jis nėra padaręs nieko, kas būtų verta mirties baudmės. Aš tad jį nuplakdinsiu ir paleisiu".¹⁰⁷

Per šventes jis paleisdavo vieną kalinį, kurio žmonės prašydavo. Tada buvo vienas kalinys, vardu Barabas, suimtas kartu su maištininkais, kurie sąmyšio metu nužudė žmogų. Padidėjusi minia pradėjo prašyti to, ką visuomet Pilotas darydavo. Pilotas atsiliepė: "Ar norite, kad jums paleisčiau žydų karalių?" Mat jis suprato, kad aukštieji kunigai Jėzų įskundė iš pavydo. Tačiau aukštieji kunigai vėl sukurstė žmones reikalauti, kad verčiau jiems paleistų Barabą. Tada Pilotas vėl atsakė: "O ką man daryti su žydų karaliumi?" Bet jie vėl rėkė: "Ant kryžiaus jį!" Pilotas klausė jų: "O ką gi pikta jis yra padaręs?" Bet jie vis garsiau rėkė: "Ant kryžiaus jį!"¹⁰⁸

Jie rėkė visi kartu sakydami: "Pašalink šitą! Paleisk mums Barabą!" O tas buvo patekęs į kalėjimą už maištą įvykusį mieste ir žmogžudystę. Pilotas dar kartą kreipėsi į juos, norėdamas paleisti Jėzų, bet jie nesiliovė šaukę: "Ant kryžiaus, ant kryžiaus jį!" Tada jis trečią kartą tarė: "O ką gi pikta jis yra padaręs? Aš neradau jame jokios mirtinos kaltės. Taigi nuplakdinsiu jį ir paleisiu". Bet jie, garsiai šaukdami reikalavo, kad jis būtų nukryžiuotas, ir šauksmai vis stiprėjo. Tada Pilotas nusprendė patenkinti jų reikalavimą. Jis paleido įkalintąjį už maištą ir žmogžudystę, kaip jie troško, o Jėzų jis atidavė jų valiai.¹⁰⁹

Pamatęs, kad nieko nelaimi, o sąmyšis vis didėja, Pilotas paėmė vandens, nusimazgojo rankas minios akivaizdoje ir tarė: "Aš nekaltas dėl šio teisiojo kraujo. Jūs žinokitės!" O atsiliepdami visi žmonės šaukė: "Jo kraujas ant mūsų ir mūsų vaikų!" Tuomet jis paleido jiems Barabą, o Jėzų nuplakdinęs atidavė nukryžiuoti. | Norėdamas įsiteikti miniai, Pilotas paleido Barabą, o Jėzų nuplakdino ir atidavė nukryžiuoti.¹¹⁰

---

¹⁰⁷ Lk. 23, 13-16;

¹⁰⁸ Mk.15, 6-14;

¹⁰⁹ Lk. 23, 18-25;

¹¹⁰ Mt. 27, 24-26; Mk.15, 15;

Tai pirmosios Markaus Evangelijos epizodas, atkurtas iš sinoptinių Evangelijų, kuris aiškiai atsako į klausimą, kas pasmerkė Jėzų mirčiai. Šis pasakojimas atkurtas iš sinoptinių Evangelijų nepridedant nei vieno ir neatmetant nei vieno aptariamo epizodo žodžio, vien be nusistatymo patikslinus vertimų tikslumą.

Kiek kartų krikščionių tarpe buvo mėginta aptarti stulbinantį sinoptinių tekstų vientisumą, visi mėginimai buvo sabotuojami plepant „iš tuščio į kiaurą“, visiškai nutylint tekstų vientisumą. Tai rodo, kad šiandien krikščioniams ir tuo labiau „Paulius bažnyčiai“, tokios Evangelijos, taip įvaizdžiai aprašančios ano meto įvykius, tikrai nereikia.

Taigi, visi, kas mano, jog savo nuodėmes gali nusiplauti Jėzaus krauju yra tie žmonės, kurie vis dar stovi čia aprašytoje minioje ir vis dar šaukia: „Ant kryžiaus jį, ant kryžiaus“!

O Jėzus iš Nazareto vietoje aukos siūlo duoną, vietoje kraujo praliejimo – vyną...

Exposé

Krikščionys mano, kad gerai žino, kaip atsirado krikščionybė. Bet vargu ar kuris tikrai žino kaip ji susiformavo. Nors manoma, jog Jono krikštas apie 29. m. e. metus padėjo pamatą krikščionybės atsiradimui, taip tikrai nėra. Tuo metu, kai Jonas krikštijo prie Jordano nebuvo jokios krikščionybės. Jėzus iš Nazareto taip pat niekur, niekada krikščionybės neskelbė ir niekada nesivadino Kristumi ar krikščioniu.

Krikščionybės pagrindus suformavo pikčiausias Jėzaus priešas ir Jėzaus Nazariečio pasekėjų žudikų bendrininkas Saulius, vėliau pasivadinęs Pauliumi. Pakankamai gerai žinoma Pauliaus gyvenimo chronologija ir gana tikslus Pauliaus laiškų datavimas yra rimtas pagrindas atidžiai pastudijuoti Pauliaus laiškus ir Apaštalų darbų knygą ir taip atstatyti įvykius, kurie vedė į krikščionybės atsiradimą.

Deja, belieka vien apgailėstauti, kad formuojantis krikščionybei daugelis pirminių šaltinių, kurie galėtų mums suteikti daugiau žinių ir apie Jėzaus mokymą, augančios bažnyčios buvo sunaikinti. Visiškai suprantama, jei kurie raštai buvo atmesti. Bet nesuprantama, kodėl tokia gausybė raštų buvo sistemingai naikinama.

Pasekmėje, tiriant krikščionybės kilmės klausimus, be keleto kitų dar išlikusių istorinių šaltinių, esame ypatingai pririšti prie Naujojo Testamento, kaip prie išlikusio istorinio šaltinio. Naujojo Testamento duomenis sujungus su kitais istoriniais šaltiniais, atsiskleidžia labai aiškus vaizdas, kaip atsirado krikščionybė.

Ši knyga aptaria ankstyvosios krikščionybės formavimosi periodą tarp 29. ir 393. m. e. metų. Kad išvengti bereikalingų ginčų dėl šaltinių tinkamumo, šioje knygoje vertinami ir komentuojami vien krikščionių oficialiai pripažinti ar kanonizuoti raštai. Tų šaltinių pilnai pakanka atstatant krikščionybės kilmės chronologiją.

Impressum

Tekstas: Gedas-Erwin Schneider
Grafika: Myriam Thyes Nuotrauka,
Malta, Valletta, St. Paul column.

Šią knygą ar jos dalis negalima kopijuoti ir platinti be raštiško autoriaus sutikimo. Cituojant yra būtina nurodyti citatos šaltinį.

Kontaktui: [http://www.elmarkt.de/pasiskaitymui/
elpartner@elmarkt.de](http://www.elmarkt.de/pasiskaitymui/elpartner@elmarkt.de)

Savo nuomonę jūs galite išsakyti ir diskutuoti knygos tema internete:
<http://www.elmarkt.de/debatai/viewtopic.php?f=3&t=3>

Alle Rechte vorbehalten.
© 2010-2018 Gedas-Erwin Schneider

Ohne schriftliche Genehmigung des Herausgebers ist es nicht gestattet das Buch oder Teile daraus in irgendeiner Form zu vervielfältigen oder zu verbreiten. Dasselbe gilt für das Recht der öffentlichen Wiedergabe. Aufnahme in die „Google Book's“ oder gleichartige kommerzielle Sammlungen ist ohne schriftliche Genehmigung des Herausgebers ausdrücklich nicht erlaubt.

Apie autorių

Ši knyga, kaip atskiras darbas, atsirado tiriant Evangelijų kilmę. Tai stipriai papildytas autoriaus vertimas iš vokiečių kalbos. Po daugiau nei 40 metų Evangelijų bei Naujojo Testamento studijų ir skaitytojai gali pasinaudoti to darbo vaisiais.

Šiame darbe skaitytojas neturėtų ieškoti gražbylostės formų, ko autorius niekada nesimokė, ir nereikia ieškoti labai jau taisyklingų rašto formų.

Leiskite turiniui kalbėti už save...

Kurzbeschreibung

Christen glauben gut zu wissen, wie das Christentum entstand. Aber kaum einer weiß wirklich, was damals geschah, zwischen den Jahren 29 und 393 unsere Zeitrechnung, während das Christentum sich formierte. Als Johannes der Täufer an Jordan taufen begann für Vergebung der Sünden, wie wir wissen, gab es noch keine Christen. Demnach gab es kein Christentum. Auch die Taufe des Johannes an sich, kein Ursprung des Christentums gewesen ist.

Pauluslehre baut ein wesentliches Teil der christlichen Religion. Also, durch ziemlich sichere Chronologie des Pauluslebens und annähernd sichere Datierung seine Briefe, Ereignisse, die zum Entstehung des Christentums führten sind aus Paulusbriefe und Apostelgeschichte chronologisch gut erkennbar.

Also schauen wir aufmerksam nach, was das Neue Testament über sich selbst und über die Entstehung des Christentums erzählt. Angaben aus dem Neuen Testament mit Nachrichten aus anderen historischen Quellen verbunden, zeichnet sich sehr deutliches Bild, wie und wann das Christentum wirklich entstand.

Leider viele Urquellen, die bei Entstehung des Christentums gewisse „theologische Notwendigkeit“ widersprachen, von Anfang an wurden von wachsende Kirche vorwiegend verworfen und vernichtet. Es ist durchaus verständlich, wenn von wachsender Kirche welche Schriften verworfen wurden. Wirklich verdächtig ist aber, wenn man bedenkt, warum sollte man so viele Urschriften gänzlich und systematisch vernichten?

Demzufolge, bei Fragen über die Entstehung des Christentums, außer wenigen anderen noch erhaltenen historischen Quellen, sind wir maßgeblich an das Neue Testament, als historische Quelle, gebunden. Auch um jeder Streit über verwendeten Quellen zu meiden, für dieses Buch wurden nur von Christen anerkannten Quellen benutzt.